

לימוד היומי דקה ליתנו

שולחן ערוך	מספר המידות	משנה ברורה	ליקוטי הלכות	ליקוטי מו"א	יום להודיש	יום
ג, ד	רמז-רמז	חזרה	כד	כב:	כ"ג	שבת
ה, ו	רמז-רמז	קלו	כה	כג	כ"ד	א
ז, ח	רמז-רמז	קלו:	כו	כז:	כ"ה	ב
ט, י	רמז-רמז	קלו:	כז	כח:	כ"ו	ג
יא, יב	רמז-רמז	קלו:	כח	כט:	כ"ז	ד
יג, יד	רמז-רמז	קלח	כט	ל	כ"ח	ה
טו, טז	רמז-רמז	חזרה	ל	כה:	כ"ט	ו

בקרני אורה

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

296 | פרשת וישב | כ"ג כסלו תשפ"ג

דבר המערכת

"בימים ההם בזמן הזה" - אם בכל שנה אנו מאמינים שיש קליפת יון סמויה ונסתרת בעולם, הרי שבזמן הזה אין צורך רק להאמין; קליפת יון מרקדת בחוצות ומפלת חללים רח"ל, מבול של אפיקורסות שטף את כל העולם ומאיים לבלע את שארית קדושת האמונה. משנאי ה' נשאו ראש, אמרו לכו ונכחיד את תמימות ידתם ואמונתם של נערי ובחורי בני ישראל, להובילם לכבשני צבאם הטמא ח"ו ולהמיר את החינוך הקדוש בהעמקת כפירתם בסתר ובגלוי. ואף על כל אחד הניפו את גרזן האפיקורסות ח"ו, להרעיל לבות יראי ה' על ידי לימודים טמאים, ועמקי כחש וכפירה במסווה של לימודי חכמות לצורך פרנסה.

כל גדולת אור ימי החנוכה סובבים על הצלת ישראל משמד החכמות החיצוניות שהיוונים האכזרים רצו לכפות עלינו, כל הודאתנו סובבת על הצלה זו, וכל סיבת מלחמתם של היוונים בנו נבעה מקנאתם באמונתנו הטהורה, וכפי שרבי נתן שופר נפשו בתפלתו (ח"ב ל"ז): "כל הניסים ונפלאות שעשית עמנו בימי חנוכה ובכל דור ודור, עיקר הנס והישועה הוא ישועת הנפש, כי עיקר הקנאה והשנאה של כל צרינו ורודפינו בנשמיות ורוחניות, הוא רק על אשר אנו מאמינים בך ה' אלוקינו ומשתוקקים לילך בדרכיך הקדושים ולקיים מצוותיך הנוראות ולגלות ולפרסם אמיתת אמונת אלהותך והשגחתך וממשלתך בעולם, אשר רק בשביל זה לא אחד בלבד עמד עלינו לבלותנו אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו".

שוב אנו עומדים בנסיון מר, וחובתנו להיקהל ולעמוד על נפשנו, בכלי זיין של איש הישראלי, התפילה הייחול והצפייה לישועה.

בקדושת ימי חנוכה וההלל והדלקת הנרות נקיים נ'פשונו ח'כתה לה'; נעורר רחמי ה' שכבימים ההם כן בזמן הזה יעשה עמנו ניסים בכח הארת צדיק האמת, שנוכל להתקיים ולעמוד בתוך המבול הזה ולהישאר טהורים ומאירים כראוי, כי טוב ה' לעולם חסדו ועד דור ודור אמונתו.

העורכים

להודות לך וליחדך באתהבה

רבינו הקדוש (בליקו"מ ח"ב סי' ב') מגלה לנו את נקודת עבודת ימי החנוכה, וכה הם דבריו הקדושים: "ימי חנוכה הם ימי הודאה כמו שכתוב 'וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל', וימי הודאה זה בחינת שעשוע עולם הבא, כי זה עיקר שעשוע עולם הבא, לשמו הגדול יתברך ולהכיר אותו יתברך, שעל ידי זה

שוב מגיעים ימי חנוכה הקדושים, ימי הודאה. מעולם לא הבין: למה צריך לאור הגנוז? כדי להודות? למה צריך 'שהקב"ה יאיר פניו לתוך ביתנו' בימים אלו (ראה ליקוטי הלכות, השכמת הבוקר ד-טו) כדי לזכות להכיר בטובתו של מקום? נדמה לו שזה עולה לו בקל להגיד תודה לה', הוא כבר התרגל להגיד בכל רגע מילות של הודאה לבורא

עולם. זה הפך היום אפילו לסגולה נפוצה להמסכת ישועות נוספות. נשגב מבינתו למה צריך הארה גבוהה מיוחדת כל כך כדי לזכות להודות.

ה"הודאה" אינה רק התייחסות לפעולה הטובה שנעשתה עמנו, ואין זו רק הכרה בחסד שנגמל עמנו, אלא זוהי הכרת הבורא והתקרבות אליו!

סמוכים וקרובים אליו יתברך, כי כל מה שיודעים ומכירים אותו יתברך ביותר, סמוכים אליו ביותר".

בדבריו הק' אנו מוצאים הגדרה מחודשת במהות ההודאה: אין זו רק התייחסות לפעולה הטובה שנעשתה עמנו, ואין זו רק הכרה בחסד שנגמל עמנו, אלא זוהי הכרת הבורא והתקרבות אליו!

וההבדל בין ההודאה הרגילה בפני בני אדם להודאה זו, עצומה מאד מאד. בעוד שההודאה הראשונה אינה מחייבת שינוי תפיסת עולם בכלליות, אלא היא מתייחסת לפרט זה שהטיבו עמו, הרי שההודאה עליה מדבר רבינו

קדוש מחייבת הכרה חדשה במהות הבורא יתברך, והתקרבות מחודשת בכלליות העבודה.

וקפי שרבינו הקדוש מרחיב בהמשך התורה שם, שהתודה הזאת מחייבת התחדשות באמונה על כל חי הטבע שסובבים אותנו, לראות ולהכיר שכולם באים מאותו יחיד ומיוחד. וכמו כן, התודה צריכה להרחיב לאדם את לבו בעת צרה, שבינו ויכיר שהרע הזה שנשפע לו עתה, נובע מאותו טוב ומטיב רחום וחנון שחננו קודם לכן, ועל כן יקבל זאת בהסתכלות אחרת לגמרי ממה שקיבל זאת עד עתה.

מהותה של הודאה בכלל נתפסת בעיני רבים כמידת דרך ארץ; נאה ויאה לומר מילת 'תודה' אחר שקיבלת ונהנית. אין זה אנושי שאינך מתייחס ומכיר בטובה שקיבלת ומתעלם ממה שהטיבו עמך. ולהבדיל, גם כלפי הבורא יתברך יש שמרגישים כך; ההודאה נתפסת בעיניהם כהנהגת דרך ארץ כלפי הבורא יתברך, הם חשים ש'כך נאה וכך ראוי שניכיר בכך שה' הטיב עמנו ונודה לו בכל לב על מתנת החינם שחננו'. אבל כאן זה התחיל וכאן זה נגמר. לאחר ההודאה וההכרה שה' חננם ברוב טובו הסתיים העניין.

אין ספק שאכן יש גם בהודאה שכזו קדושה ומעלה. מי שכופר לגמרי בטובה ונהנה מהעולם הזה ומשפע הטובה שה' משפיע לו מבלי שיתייחס כלל למה שה' הטיב עמו, הרי זה חמור מאד. ולעומת זאת, כל הכרה בטובתו של מקום חשובה ויקרה.

כל זה אינו מובן כלל בתודה הרגילה אצל בני אדם. נציייר לעצמנו: אורח נקלע לעיר אחרת ותעה בדרכו, שעות ארוכות עמד ברחוב כשהוא

בטובתו של מקום חשובה ויקרה. אבל לאמתו של דבר, יש בתודה והודאה עבודה עמוקה וגבוהה הרבה יותר, שכדי לזכות בה, זקוקים אנו לאור עליון גבוה מאד.

המשך בעמוד ה'
לתגובות והערות
3323796@gmail.com
ניתן לקבל את הגיליון באימייל מידי שבוע

הדל"ג 4:02 - ניץ ההמה 6:28 - סוּזְק"ש 8:15
צאת השבת 5:18 - צאה"ש לר"ת 5:55

פניני אור

רבנו אָמֵר: בְּעֵת שֶׁמִּתְחִיל הָאָדָם לְהַתְּבַדֵּד לִפְנֵי יְתֵבָר וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ עַל צָרָתוֹ, יִתֵּן לִפְנֵי יְתֵבָר תּוֹדָה עַל כָּל חֲסָדָיו שֶׁגָּמַל עִמּוֹ וְאַחַר כֵּן יִתְחַיל לְבַקֵּשׁ עַל צָרָתוֹ, כִּי כְּשֶׁמִּתְחִיל לְהַתְּבַדֵּד וּמְבַקֵּשׁ רַק עַל צָרָתוֹ וְחֲסָרוֹנוֹתָיו, אֹמֵר הַשֵּׁם יְתֵבָר "כִּי אֵין לְךָ כְּלוֹם עַל מַה לְהוֹדוֹת לִי?" - "הָאִסְט מִיר גָּאָר יִשֵּׁט וְאִסְט צוֹ דְּאִנְקֵעֵנּוּ!?"

(שיח שרפי קודש)

תמימות – היא החכמה האמיתית

(זאת הנוכח השי"ת)

כל מיני האמת, כל החידושים הנפלאים המועילים בבריאה נבנים ומושתתים על ידיעה זו. כי כאמור, אין לנו שום ידיעה אחרת אלא זו: וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד!

הכל נעשה ממנו דבר קטן ודבר גדול, ואפילו שלשול שבים מושג בהשגחה פרטית מהקב"ה והוא מספק לו מזונו וכל צרכיו.

הבעש"ט אומר כמה פעמים שלא נעשית בעולם תנועה במחשבה דיבור ומעשה ללא השי"ת.

כשיודעים מידיעה זו ניצולין מכעס מגאווה ומצרות עין כלפי חבירו. ומה שהוא עושה הוא עושה באמת ובתמימות, ויודע היטב מה שהוא עושה, והולך לבטח דרכו.

אין ידיעה אחרת!

וכן מספרים על הרה"ק מקאצק זי"ע, שבתקופה שהיה סגור בחדרו, היה פותח לפעמים את דלתו ונכנס לבית המדרש והיה אומר דברי תוכחה. פעם נכנס לבית המדרש, וישבו שם שלשה מגדולי תלמידיו, שהיו גדולי עולם, הוא הביט בהם וביקש שכל אחד יאמר בפניו איזה ענין, נענה אחד ואמר: "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד" – ס'נישטא קיין אנדער ידיעה!

והוא מאמר חז"ל (גדרים מא). "דעת קנית מה חסרת, דדא ביה כולא ביה", אין ידיעה אחרת בעולם, וסביב ידיעה זו סובב האדם וכל התורה כולה, ונרות החנוכה ואמירת ההלל והמידות טובות, כולם הם ענפים של ענין זה, וזהו כל מהותו של האדם.

טומאת קליפת יוון בימים ההם ובזמן הזה

וזה תוקף טומאת קליפת חכמת יוון, כי חכמת יוון היא צרור של חכמות שונות ומשונות דסט"א, והיא אשר הצליחה להכניס חולשה בקדושת ישראל, עד כדי כך, שהכהנים החשמונאים וכל-שכן פרחי הכהונה שהיו עובדים עבודת הקודש בשמחה וברעננות מיוחדת, וכמו שיש פתגם 'אין חוזק כתחילת החסידות', והכהנים הצעירים הללו שעכשיו זכו להתחיל בעבודתם בבית המקדש, עבדו במסירות נפש עד שמואב שבשעת החורבן עמד כהן אחד מפרחי הכהונה והקריב קרבן, ונכנסו הרשעים והרגוהו, ועמד אחר תחתיו להעלות את הקרבן במסירות נפש,

קליפת יוון – היפך התמימות

ואם אין האדם מתבטל לתמימות אלא הוא רוצה לומר סברות ולבנות יסודות מעצמו – זו היא קליפת יוון. הוא מתהלך ומדמיין לעצמו סברא כזו או אחרת ועל פיה הוא רוצה לנהוג, כל זה הבל הבלים אם אינו הולך בדרך תמים. עליו לקבל את האמונה בתמימות

אם אין האדם מתבטל ל'תמימות' אלא רוצה לומר סברות ולבנות יסודות מעצמו – זו היא קליפת יוון. הוא מתהלך ומדמיין לעצמו סברא כזו או אחרת ועל פיה הוא רוצה לנהוג...

שיש בורא לעולם, ועל זה בונים את כל החכמות שבעולם, וכך צועד לבטח דרכו, כי עי"ז הוא יודע בשביל מה נוצר, ובשביל מה הוא הולך ומה היא חובתו בעולמו.

הידיעה היחידה – כי ה' בשמים ובארץ אין עוד!

הפסוק אומר (דברים ד, ט) "וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד", כלומר שאין ידיעה אחרת! אם יש לנו את הידיעה הזאת הרי אנו המאושרים שבבריא.

תמימות מוהרנ"ת – כל היוצא מפיו יעשה

רבינו הק', שהיה חכם מחוכם דיבר כל כך מתמימות, ומי הוא אשר שמע לקול רבינו כמו ר' נתן על כל אשר יאמר כי הוא זה, דבר קטן ודבר גדול, כל אשר יוצא מפיו יעשה.

לדוגמא, כאשר שמע פעם מרבינו ש'ערליכער-איד' צריך שיהיה לו חדר מיוחד שם ישפוך שיחו לפני השי"ת ושם ילמד ויתפלל ויעסוק בעבודת ה' (שיחות הר"ן אות ערד), נכנס הדבר בלבו, וגמר אומר מיד לבצע משימה זו, על אף שמחמת ענייתו המרודה לא היתה לו שום אפשרות להגיע לזה. אולם הוא לא ירד משאיפה זו; אם רבינו אמר שזה דבר טוב ויהודי הירא את ה' צריך לקיימו, אזי אם אינו יכול לקיימו כעת, התחיל להשתוקק בהשתוקקות עזה ולהתחנן לפני השי"ת לזכות לזה.

במכתבים (ובימי מוהרנ"ת) אנו רואים שכל יום היה מבקש ומתפלל להשי"ת על זה. ובמכתביו הוא מדבר על חדר נאה ויפה לעבודת השי"ת, כדי להוכיח לו שאין להתייאר משום דבר, אלא צריכים לרצות, להתגעגע ולהשתוקק שהשי"ת יכול להושיעו ולספק לו את הדרוש לו. כי אם האדם צריך להאמין שהקב"ה יכול להושיעו בגשמיים מה שצריך, כ"ש ברוחניות, שלא יאבד את עשתונותיו ולא יתייאש, כי הרי השי"ת הוא כל יכול והכל בידו, והוא עושה לכל המעשים.

התמימות היא יסוד החכמה

ההנקודה של כל זאת היא התמימות. מוהרנ"ת אמר לפני ההסתלקות, שאינו מפרד משום דבר, כי הרי למד והתפלל וקיים מצוות ככל היכולת, וגם שמע וציית לקול רבינו על כל אשר יאמר כי הוא זה, אבל דבר אחד הוא חושש אם יצא בשלימות ידי חובת התמימות של רבינו.

כי התמימות הוא דבר גדול וקדוש מאד, וגם חכמה מופלגת יש בה. ובזהר הק' מפליג מאד במעלת התמימות, כי על יעקב איש תם מביא שם שהיה חכם משונה ביותר, שהיתה לו חכמת אדם הראשון שקודם החטא, הוא מתארו כחכם נפלא ביותר, שלמד את ספרי אדם הראשון, והיה דומה לו גם במראהו שגם פניו וקמטי פניו דומים היו ביותר לאדם הראשון. כל זה משום שהיתה לו החכמה של אדם הראשון קודם החטא, שהיא מדריגה נוראה ונשגבה ומיוחדת במינה.

רואים אנו שתמימות היא יסוד מוצק שעליה נבנית החכמה.

ואף אותו הרגו, ולא זזו מהמזבח, גם אם היו בטוחים במיתתם - מרוב השתוקקות לעבודת הקודש. ואילו קליפת יוון בחכמותיהם הטמאות הכניסו חולשה כזאת בדעת התורה הקדושה, והחדירו למוחם מ'זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח" (קהלת י א) עד כדי כך שהכהנים היו עוזבים את עבודתם הקדושה באמצע, והלכו לשחק בתרבות יוון, בשעשועי הבל ומשחקי כדור (ככדור-רגל בזמננו) רח"ל, כמובא בחשמונאים.

וכיום בזמננו, בעו"ה ישנה התגברות גדולה של הקליפה הזאת, ממש קליפת יוון, ובמקום להרבות בדיבורי קדושה ותכלית, מדברים עניינים אחרים לגמרי, ושקועים בעניני פוליטיקה, וכל המחשבה היא רק איך לנצל את הגשמיות והתאוות בשלימותם רח"ל.

אדם נולד ומסתובב בצל עובר הזה כמה שנים ומת, ומה הוא פועל באמצע? ה' ירחם...

על זה בחר בנו הקב"ה ונתן לנו את תורתו תורת חיים, והיא האפשרות היחידה איך לעבור את החיים כדבעי, כי ממנה אנו יודעים מהו אסור ומהו מותר, מה לעשות ומה לא לעשות. ואילו כהיום הזה, נשלחים בחורים צעירים בכפיה לקבל עצות מהחילונים הכופרים (הקצינה בלשכת הגיוס היא תלמד אותם איך צריך לחיות רח"ל) האם אנו מרגישים את גודל החילוף והיכילי התמורות הנעשים לעינינו בימים אלו? ה' ירחם.

החקירות - חרפה ובוזיון

הרה"ק בעל הבני יששכר זי"ע כתב, שבזיון גדול הוא לזרע יעקב להאמין מתוך חקירות, כי גם בטבעו מאמין היהודי בהש"ת, לפי שהיהודי והש"ת הם חד, ואילו החקירות הן זוהמא וסטרא אחרא והם החרב המתהפכת המחדירה את הבלבולים למוח, ומה צריך להם?....

היתכן להתרפא ע"י זוהמת החקירות?...

הרה"ק ר' מנדלי מוויטעבסק זי"ע כתב, שיש לפעמים אחד שמחמת הרוחות רעות והבלבולים השוטפים את מוח האדם הוא מבקש להינצל על ידי החקירות, על זה אומר ה"פרי הארץ": שוטה שכמותך, הלא ראשך חולה ופצוע מהחקירות והבלבולים, וכי על ידי החולי הזה של ה'חקירות' אתה מבקש להתרפא?! בטל עצמך להש"ת מתוך אמונה פשוטה ותמימה, ואז יאיר בך האור ויתבטלו כל מחלותיך, וממילא תצא ממך כל הזוהמא של הנחש הקדמוני, ותעלה ארוכה ומרפא למוחך.

'דע את אלקי אביך' פירושו לקשר ולהכיר האמונה ללב

בשיחות הר"ן (אות ריז) כתב רביז"ל, שאלו שפירשו שכוונת הפסוק (דה"א כח. ט) "דע את אלוהי אביך" על ידי חקירות - מקורו מכת הקראים, שהם מפרשים פסוק זה כך. אלא העיקר לדעת אותו ית' הוא רק ע"י אמונה שלמה, שע"ז דייקא זוכין אח"כ לדעת והשגה גדולה, ואילו הפסוקים 'וידעת היום והשבות אל לבבך' (דברים ד ט) וכן "דע את אלקי אביך" כוונתם

לקשר את האמונה אל הלב, כי דעת הוא התקשרות וחבור. כי ידיעת אלקות ית' הוא לכל חד כפום דמשער בלביה, ועיקר האמונה הקדושה הניחו לנו אבותינו בנחלה וירושה טובה, ומסיים: ואנחנו מחוייבים לקבל הירושה הטובה הזאת בשמחה גדולה, כמו שאנו אומרים אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו".

התמימות פותחת כל השערים

ישנם המדמים שכאשר האדם מהלך בחכמה ובחקירה, על ידי כן יוכל לבוא אל הש"ת, וכשמהלך בתמימות הרי הוא הולך עם ראשו בקיר (די קאפ אין וואנט). אבל האמת הוא להיפך, על ידי החכמה והחקירה נכנסים למבוי סתום, כך שלא רק שהאדם הולך עם ראשו בקיר, אלא שהקיר משבר את ראשו, ורק כשהאדם

אין לנו שום ידיעה אחרת אלא זו: וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים! אם יש לנו ידיעה זו אנו המאוששים שבכריאה.

מהלך בתמימות ובפשיטות, על ידי כן שייך לצאת ולהשתחרר ממצרי היצר.

וזהו מה שנאמר (תהלים קיח): "פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה י-ה, זה השער לד' צדיקים יבואו בו", צדק היינו אמונה (כמו שמביא רבינו בליקו"מ סי' ז בשם הזוה"ק), ואמר דוד המלך, "פתחו לי שערי צדק" - הבו לי את כח האמונה, ועי"ז "אבא בם אודה י-ה" - אבוא לעבודת ההודאה, מה טעם, לפי ש"זה השער לה" - זה דייקא, שכל שאר השערים של חכמות וחקירות נעולים, וכשמהלכים בהם באים לידי מבוי סתום מבילתי יכולת לצאת, ורק האמונה הוא השער לה'. וזהו "אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה".

העצה - תמימות ללא גבול!

כי העצה היעוצה לכל, הוא: התמימות. כי הנה מובא

שהעולם הגשמי הזה הוא רובו ככולו רע, מלא וגדוש באפיקורסות וזוהמא, ותאוות ורצונות להרע, וכדי להנצל מכל זה אין עצה אחרת אלא התמימות! תמימות חזקה מאד! אין עוד מלבדו! אין שום דבר בכל הבריאה מלבד הבורא יתברך שמו... והידיעה הזאת שוברת ופורצת את כל הגדרות והמחיצות שהסט"א מקיפה אותנו.

עיקר קליפת טומאת יוון - להכחיש את הנסים בטבע

בספר חשמונאים מובא, שמלבד הנס הגדול של חנוכה שהיה למעלה מדרך הטבע, נוסף לו עוד נס גדול - שהכירו הכל בעוצם הנס שהוא אך ורק ממעשי אלקינו.

דהנה בגמרא (מדה"ל"א) מובא "אין בעל הנס מכיר בניסו" - זו היא הנהגת בני אדם בעולם הגשמי הזה, יתכן שהאדם זכה לנס הכי גדול, אך לאחר מכן, מפני כל מיני סיבות ועניני העולם וטרדותיו המקיפים אותו, נחלש אצלו ההערכה וההכרה בנס. לכן מובא במדרש (ילקוט שמעוני שופטים ו' ס"ו) "כל מי שנעשה לו נס ואומר שירה בידוע שמוחליו לו כל עוונותיו ונעשה בריה חדשה"... וכל כך למה - מפני ההכרה החזקה שהיתה לו בהש"ת עושה הנס, שזה עיקר תכלית הבריאה, הכרה שלימה בהש"ת שאין עוד מלבדו ורק מידו הכל, פשוטו כמשמעו! ואז הוא הופך לבריה חדשה - שאינו נוהג כהמקובל בעולם הזה.

לכן מצינו אצל אליהו הנביא בעת הנס בהר הכרמל נגד נביאי הבעל, התפלל 'ענני שתרד אש מן השמים, וענני שלא יאמרו מעשי כשפים הם' (ברכות ו' ע"ב), הרי לנו שגם כשמתרחש נס גדול כזה לעיני כל, נצרך אליהו לשתי בקשות, האחת שהש"ת יעשה את הנס, ותרד אש מן השמים על המזבח, והתפילה השניה שאינה פחותה מחברתה היא, שיכירו כולם כי הוא נס מהש"ת ולא יבלבלו אותו בשטויות של מעשי כשפים וכדומה.

וזה היה הפגם של חכמי יוון שטשטשו את המוח בחכמותיהם הזרות ובכל מיני סברות המלוכשים בטבע, והעיקר שלא יכירו כי ממנו הכל ואין עוד מלבדו.

הנשק של החשמונאים - האמונה התמימה!

לכן בזכות החשמונאים נשאת התורה קיימת לעד, והרמב"ן אומר שהם הצילו את התורה לנצח, שלולא החשמונאים היתה נשכחת התורה לגמרי, כי הרבה יהודים התיינו (ועל זה אנו אומרים שכוונת היוונים היה להשכיח תורתך), עד כדי כך היתה אז התפשטות הרע ע"י הקליפה הנוראה של היוונים.

וע"י האמונה הקדושה של החשמונאים שזה היה הכלי נשק היחיד שלהם, האמונה הטהורה והחזקה, הצליחו שנים עשר יחידים לצאת נגד מליוני מליונים של גויים גבורים ועם כלי נשק אדירים, ונצחום רק על ידי הנשק הנצחי של האמונה הקדושה, שכוחה רב נגד כל הנשק שבעולם.

והאמונה הגדולה והנשגבה הזאת המשיכה אור גדול ועצום בכל העולם כולו, עד שלבסוף כולם הודו והכירו בנס הגדול הזה, גם היוונים עצמם.

בתשובה ואינם מקבלים על עצמם שיפור המעשים כלל

ובחסדו עזר שהוציאו את החיטים טחנו ולשו ואפו מהם לחם להחיות נפשות, והכל בעזרתו ית"ש - בזה הוא מקשר את השי"ת לעולם הזה, ומגלה בזה שהוא מנהיג את העולם על כל פרטיו, והשגחתו היא גם על החיטים והלחם שיצאו ראויים להחיות את הבריות, וזה שובר את כל המסכים המבדילים והמחיצות שבינינו לבין הקב"ה.

והברכה יש בה סגולות גדולות מאד, ונזכיר אחד מהם, כי מובא שלאחר מאה ועשרים אפי מכל המזון הגשמי וכו' נעשים תולעים הממירים את הנפש, אולם מזון כזה שברכו עליו ככוונה אינו הופך לתולעים. אם הודית להקב"ה על המזון כראוי והמלכת אותו כראוי על המאכל אזי אדרבה הם יסייעו לו בבוא היום לאחר אריכות ימים ושנים, ובדאי לא יגרמו לו היזק.

להיות נר להאיר

טוב מאד וראוי להרגיל את הילדים כבר בצעירותם להקדיש זמן ותשומת לב מרובה על כל ברכה שתהיה ראויה ובכוונה, ובעיקר לומר את הברכה בקול. אך תחילה צריך האב עצמו לנהוג כן, לעשות כל ברכה בקול, להקדיש לה זמן ולאמרה מילה במילה ובשפה ברורה ובנעימה, ולאחר מכן צריך להאיר באחרים, כי כל מצוה נקרא נר, ומהי המעלה של הנר - שמאיר לאחרים, היינו שירבה לדבר בביתו על כך.

ואכן זכיתי להוציא ספר "המברך יתברך" שהוא כבר הופץ באלפי אלפים, וגם נעשו תיקונים רבים ע"ז.

הצלחה בחינוך הבנים - מכח הדיבור דקדושה (סיפור)

ובאמת כל ענין האמונה תלויה בפה של האדם, "הַאֲמֵנִי כִּי אֲדַבֵּר" (תהלים קטז, י). וצריך להרבות לדבר דברי אמונה עוד ועוד ללא הרף, ובפרט בענין הברכות שהם מיסודי היהדות הנסמך על הפסוק מה ה' שואל מעמך - אל תקרא מה אלא מאה - מאה ברכות בכל יום.

שמעתי על אדם גדול אחד שזכה שכל בניו היו מוצלחים, כולם זרע ברך ה', ואמרו עליו שהסיבה היא שלמרות שהיו לו טרדות עצומות למעלה ראש עקב מנהיגותו וצרכי הכלל היתה לו הנהגה נאה [אשר, אגב, טוב ללמוד ממנו, שהרי חנוכה הוא זמן החינוך], שבכל יום גזל מזמנו העמוס ומשתדל לדבר עם כל אחד מבניו - הן הבנים והן הבנות, ונזהר שיהיה דיבור שטמון בו אמונה בהשגחה פרטית או הודאה, או הלכה, או צניעות, ובאמצעותם היה לו שייכות עם כל בניו וכולם אהבוהו, והתחנכו כיאות.

לעומת זאת, אמר לי פעם בחור אחד, שמרוב טרדותיו של אביו, לא מצא אביו פנאי לדבר עמו, אע"פ שהוא מסתובב כבר שנתיים ימים ללא ישיבה, ואביו אינו יודע מכך.

הברכות - 'מילתא זוטרתא' שבקל לקיימן

וצריך להתחדש ולהתחזק מאד בזה, שלכאורה הוא דבר פשוט מאד, אבל הוא רשימה של ממש ממצות הודאה של חנוכה שהיא מיסודי החג הזה.

ההכרה בנסי ה' - ע"י כח הצדיקים

וכל זה מכח הצדיקים החשמונאים, שהאירו את אור ה' ע"י אמונתם הטהורה, שהאירו בכולם להכיר בנס.

ואמנם כל אחד מעורב בטוב ורע, אשר הרע גוררו לומר בלבבו גם על נסים גדולים שמתרחשים עמו "כְּחֵי וְעֵצִים יְדֵי עֲשֵׂה לִי אֶת-הַחֵיל הַזֶּה" (דברים ח, יז) רח"ל, ורק מכח הצדיקים המאירים אמונה חזקה גדולה באדם - ע"ז מגביר את הטוב על הרע, וזוכה להכיר בנסי ה' ובנפלאותיו, ומצד שני מכיר באפסיותו שאין בכוחו ובעוצם ידו לעשות מאומה אם אין ה' עוזרו.

להתחדש באמונה בנסים שבכל יום שהכל

ממנו ית"ש

ואמנם, צריכים להתחדש תמיד באמונה, כל פעם מחדש, שהכל מאתו ית"ש שמידו הכל ואין עוד מלבדו כי יש הרבה קליפות וזוהמא המתגברות תמיד. וצריך להתחדש ולהתגבר עליהם ולחיות עם הרגשה ברורה שהכל נעשה מאתו ית"ש גם במעשים שבכל יום.

שום נברא לא יכול להרע לי אם ה' לא ציוה

לא אחת קורה והאדם נפגע מחבירו או מקבל בזיון, אזי במקום שייפגע ויכאב לו ויקפיד וירגז על הפוגע בו, יחשוב מיד כי שום נברא שבעולם לא יכול לעשות לו שום דבר, הן לטב והן למוטב, אם ה' לא ציוה, והכל באשר לכל הוא אך ורק מהבורא ית"ש, וא"כ אין לו שום סיבה להקפיד ולרגוז על מעשיהם של בני אדם ופגיעותיהם.

אנו רואים שרבינו בתורה ו' פותח תחילה "שצריך למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום, ויקבל את הבזיון באהבה לכפרת עוונות למען שמו ית', ע"ש. ואילו בסוף התורה הוא עולה בדרגה ומדבר על כך שלא רק שלא יקפיד על מבוזהו אלא שצריך לדון אותו לכף זכות, ולמצוא בו נקודות טובות שלא היתה לו שום כונה זדונית, ורק לשם שמים נתכוון, וכי רק לטובתו היא, כי הרי הכל נעשה ע"י השי"ת.

כי כאשר יש להאדם אמונה חזקה ומוחלטת ממילא הוא ניצול מכל מיני קפידות ורוגז.

הרהור תשובה - געגוע (ביינקשאפט) להשי"ת

ומבוא מהבעש"ט (כתר שם טוב פרשת עקב אות יב), על המאמר "רשעים מלאי חרטות" (הובא בשבט מוסר פכ"ה ע"פ הגמ' נדרים דף ט), ולכאורה חרטה של תשובה הוא דבר טוב, כי הרי אמרו (קידושין מ"ט ע"ב) המקדש את האשה על מנת שהוא צדיק גמור ונמצא רשע הרי היא מקודשת שמה הרהר תשובה, וכאן אנו רואים שהחרטה היא דרך רשעים. אלא י"ל דשם בהמהרהר תשובה הוא אנחה של געגוע וביינקשאפט להשי"ת, בקבלה שלא ישוב לסורו, משא"כ ברשעים מדובר שיש להם טענות על הקב"ה ח"ו מדוע גרם להם זאת, ומשליכים הכל עליו, ואין זה בגדר של הרהור תשובה אלא חרטה ורוגז על מה שקרה להם ואין הם חפצים

מה ניקח לעצמנו מ'מי ההודאה' - ברכות והודאות ככוונה

וכדי לקחת לעצמנו איזו רשימה מעשית מחג ההודאה של חנוכה - יש לומר בפשטות הכי גמורה - שביא לביתו ולמשפחתו הנהגה של עשיית ברכה בכוונה, כאשר ההתחלה בזה תהיה עם עצמו, היינו לומר כל ברכה בכוונה, ולהרגיש בלבבו שכל ברכה היא תודה והודאה להשי"ת, וכך צריך להתייחס אליה, ואח"כ ללמד ולהרגיל את כל אנשי ביתו בזה.

וזה הוא דבר גדול שאין כמותו, שבאמרו 'ברוך אתה'

כיום בזמננו, ישנה התגברות גדולה של קליפת יוון, ובמקום להרבות בדיבורי קדושה ותכלית, מדברים עניינים אחרים לגמרי, ושקועים בענייני "פוליטיק", וכל המחשבה היא רק איך לנצל את הגשמיזם והתאוות בשלימותם

הוא מודה להשי"ת על כל דבר, ובאמרו 'מלך העולם' הוא ממליכו על הכל. האם יש דבר גדול מזה, והרי היא תכלית הבריאה להכיר את הבורא ולהודות לו על כל דבר.

ואל יחשוב האדם שבהודאתו על דברים גשמיים כגון מאכלים וכיו"ב, הוא בגדר גשמיות, וכי לזאת רוחניות ייקרא! אלא אדרבה, כאשר האדם מודה להשי"ת על דבר גשמי כגון 'המוציא לחם מן הארץ' - היכן היה הלחם והחיטים בטרם הפכו למזון משביעי, שהיו נעלמים וטמונים בתוך מדמנה של בוץ, והקב"ה בטובו

רעב וצמא עייף ויגע, והנה הוא פוגש ביהודי שהאיר לו פנים ויט אליו חסד, הכניסו לביתו האכילו והשקהו ויתן לו מקום ללון, ואף צידה לדרך נתן לו ביד רחבה וברוח נדיבה. האורח כמוזן הודה לו בחום ושיבחו והיללו על רוב חסדו. כך אירע כמה וכמה פעמים. באחד הימים שוב פוגש אדם זה את מארחו, אבל בפעם הזאת המארח מזעיף לו פנים, האורח מבקש ממנו לחם לאכול והלה מסרב לתת לו, ואם לא די בכך הוא גם מכה ומבזהו ברחובה של עיר. האם נעלה על דעתנו שהאורח יאמר שמסתמא טמון כאן חשבון עמוק, ושבוודאי הכל מכוון להמשך ההטבה כמימים ימימה! או להיפך, דמו ירתח בקרבו על שהלה הפך את עורו ותחת אוהב נהפך לאוייב... לא ייפלא אם מכאובי ההווה אף ישיכחו ויעקרו מלבו לגמרי את רושם כל הטובות שנתן לו בעבר.

זוהי דוגמא לתודה שאינה מביאה להכיר את המטיב ולהתקרב ולהיות סמוך אליו, כל תודות העבר התייחסו למקרה שהיטיב עמו ותו לא, הוא לא קיבל הבנה והכרה במהותו הפנימית של זה שהטיב לו, עד שיוכל להאמין גם בעת הטבה נסתרת שבוודאי הכל נובע מלב טוב זה. ולעומת זאת, התודה הקדושה הנמשכת בחנוכה, עליה מדבר רבינו הקדוש, עניינה: להכיר את הבורא ולהיות קרוב וסמוך אליו, להבין את קצות דרכיו, ולהבין מעט מן המעט מעומק מידת הרחום והחנון שלו, עד שנאמין ונבין שלא יתכן אצלו שום רע ושום נקמה ושום כעס. והיא המחייבת שגם בתוקף הצרות המרות חלילה, יודו וישבחו ויכירו בטובו וחסדו, כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מיסרך.

הכרה זו כל כך מופלגת ורחוקה מאתנו עד שולוא הארת חנוכה לא היתה אפשרות לנגוע בה, זוהי הארה הבאה מעולם הבא. וכפי שרבינו הקדוש אומר שם "ימי הודאה זה בחינת שעשוע עולם הבא". זה לא שייך לעולם הזה כלל. כאן בעולם השקר המגושם אין

ביכולת לעיני ולב בשר להביט ולהבין שרע גמור שכזה יהיה כולו טוב, ורק כאשר זוכים להתנוצצות של אור הגנוז לעולם הבא - אותו ממשיכים הצדיקים בימים אלו - ניתן להכיר ולהתקרב לבורא ולהבין מהות אחרת במה שכל כך מופרך אצלנו מצד טבענו.

חז"ל הקדושים (פסחים ג.) אומרים: "לא כעולם הזה העולם הבא, העולם הזה - על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב, ועל בשורות רעות אומר ברוך דייך האמת. לעולם הבא - כולו הטוב והמטיב". אפילו מצד הברכה שקבעו חז"ל יש הבדל בין קבלת יסורים לבין שפע טובה, ורק בעולם הבא יכירו את הטוב המופלא הזה שכולו רחמים. וכפי שרבינו הקדוש מלמדנו (לקוטי מוהר"ן ח"א סה-ג) שלעתיד יברכו רק הטוב והמטיב מכיון ששייגו את התכלית ו"אפילו כל הצרות והיסורים והרעות העוברים על האדם ח"ו, אם יסתכל על התכלית בודאי אינם רעות כלל רק טובות גדולות, כי כונת השם יתברך הוא בודאי רק לטובה. נמצא, שבכל הרעות והיסורים שיש לאדם ח"ו אם יסתכל על התכלית, היינו כונת השם יתברך, לא יהיה לו יסורים כלל. רק אדרבא יתמלא שמחה מגודל רוב הטובה".

וכדי שנוכל להאמין ולדעת כבר בעולם הזה מעין הידיעה של עולם הבא ולהתחבר ל'כונת השם יתברך' בכל ההנהגות המשונות מן הטוב שאנו רוצים בו מצד גופנו - ניתנו לנו הארת ימי חנוכה הקדושים הללו, כדי שנוכל להמשיך את הדרך הזה על כל ימות השנה, שנוכל להכיר מי הוא העומד מאחורי כל הפעולות משתנות' וכל מיני הצער והצרות המתרגשות ובאות לעולם חלילה. וכשמכירים את הבורא וסמוכים וקרובים אליו, אזי יכולים להבין ולהאמין במהות כל הפעולות שיצאו ממנו שבוודאי כולם לטובה.

בחנוכה לא רק שאירע נס שעלינו להודות עליו, אלא שאז המשיכו צדיקי האמת שבאותו דור את הכח להודות הודאה אמיתית ופנימית שתביא אותנו להכיר את השם יתברך ולהיות קרוב אליו גם בעולם הזה. וכדבריו של רבי נתן (ליקוטי הלכות, כלאי בהמה ד, ד):

"בימי חנוכה הקדושים על ידי תוקף הנסים והנפלאות והנוראות שעשה ה' יתברך עמנו בימים ההם בזמן הזה על ידי זה אנו ממשיכים הדרך הזה של תודה והודאה בעולם, דהיינו לעסוק תמיד להודות ולהלל לה' יתברך על כל הניסים והנפלאות שעשה עם אבותינו ועמנו מימות עולם עד הנה בכלליות ובפרטיות, ולזכור היטב ולבלי לשכוח כל הטובות הנוראות שגומל עמנו בכל עת ועת, כמו שכתוב 'ואל תשכחי כל גמוליו'. כי באמת זה הדרך של הודאה ותודה הוא דרך נפלא מאד להתקרב על ידו לה' יתברך מכל מקום שהוא".

היוונים השפילו וביזו את ישראל בימי שפלותם לאמור 'אין לכם חלק באלוקי ישראל'. היוונים רוצים לגרום לנו לפרש את הגלויות ואת הצרות כריחוק וניתוק, כדי שזה יגרום לנו להתרחק יותר ויותר חלילה.

המשך בעמוד י"א

מברכים המפיל חבלי שינה על עיני ותנומה על עפעפי... ונותנים שבח והודאה להקב"ה שאנו יכולים לישון ולהחליף כוח עייף (זכורני שהיה אחד בבתי הונגריין שלא היה יכול להרדם לישון בשום פנים ואופן, והפך את כל העיר לשאול עצה על זה). ולכן הבה ונודה להשי"ת על הסייעתא דשמיא של השינה ועל האכילה ועל הבריאות, ושהוא קם בבוקר ואינו מרגיש כאבים, פתח פיך ולבך ותן תודה להשי"ת, הודו לו ברכו שמו כי טוב ה' לעולם חסדו, הרבה להודות על כל דבר קטן כגודל זה בעצמו ימשיך עוד ועוד חסדים.

אצל האדם מצויים מיליארדים של פרטים בגופו, ותקלה אחת קטנה באחד מריבי רבבות הפרטים הללו, נעצר כל ה"פאבריק" הנפלא הזה שנקרא אדם.

צריך לדעת שהמאה ברכות הם תיקון גדול מיוחד על רפואה של מחלות והשפעת בריאות ושפע ואריכות ימים. וצריך להתחזק בזה בעצמו, וצריך לחזק את הילדים, ואת אחרים.

והשי"ת יברך אותנו בכל הברכות הטובות, שיתקיים בנו 'יאר ה' פניו אליך ויחונך' - שאור חנוכה ימשיך אורו עלינו על כל השנה.

מאה הברכות - תיקון לגוף ולנפש

את המאה ברכות יש לומר בכונה. ואיתא מהאר"י הק' (שער רה"ק ד' י"א) שאחד מתיקוני הנפש הגדולים ביותר הוא לומר מאה ברכות בכונה, שעל ידי כן מתקדש האדם, לפי שמודה האדם על כח ראיתו וכח שמיעתו ועל שיש לו בגדים ללבוש וכל שאר הענינים, אזי על ידי ההודאה נעשים כח הראיה והשמיעה ושאר הענינים למהות אחרת לגמרי, וגם מאכלו ומשקהו הם אחרים ושונים לגמרי, מאחר שהודה עליהם. כי על ידי הברכות חיים עם השי"ת תמיד, ובודאי הם חיים אחרים.

והרמב"ם כתב בהלכות ברכות (פ"א ה"ג-ד) שחכמים תקנו לברך על כל פרט ופרט, כדי שלא ישכח האדם שכל מה שיש לו, אם עניני מאכל או משתה וכדומה, הכל נתן לנו השי"ת בדרך כבוד "כדי לזכור את הבורא תמיד וליראה ממנו", ע"כ.

הודו לו ברכו שמו כי טוב ה'

הודו לה', ספרו נפלאותיו על כל דבר, הולכים לישון

ובגמ' מובא עה"פ "מה ה' שואל מעמך" אל תקרי מה אלא מאה שמזה למדו את המאה ברכות בכל יום, והנה הרי בהמשך כתוב ליראה ולאבהו, וע"ז נשאל "אטו יראה מילתא זוטרתא היא", וי"ל שכאן בדרוש הזה של 'מה' אל תקרי מה אלא מאה - כאן יש תירוץ על אטו יראה מילתא זוטרתא, כי כוונת הדרש לומר מה אני מבקש ממך, דבר קטן כזה של עשיית ברכה, וע"י המאה ברכות כראוי אתה מובטח שתבוא ליראה ואהבה.

אהבהו על הבריות

ולאחר מכן שהאמונה מאירה לך, השתדל להאיר אותה גם לאחרים, המשך הארה של אמונה הקדושה בעולם. ואל תשאיר זאת רק לעצמך לאחר שזכית לאורה. וכן דרשו חז"ל על "ואהבת את ה' אלקיך" אהבהו על הבריות. כי איך יודעים שהאהבה היא אהבה אמיתית כאשר הוא משתוקק ופועל שגם אחרים יאהבו את מי שהוא אוהב.

טרדת הבגדים!

ותתפשהו כבגדו

לא רק אשת פוטיפר תפסה את יוסף בבגדו, אלא גם אנו - תופס אנו היצר הרע בבגדנו. וכשיחת רבינו הקדוש:

"ותתפשהו בבגדו - **השבעל דבר והסטרא אחרא תופסת את האדם בבגדו, דהיינו שמטריד אותו בטרת בגדיו ומלבושיו.** כי טרדת הצטרות מלבושים ובגדים של אדם הם מבלבלין מאד את האדם ומונעים אותו על ידי זה מעבודת השם יתברך. וזהו 'ותתפשהו בבגדו'.

אך מי שהוא בעל נפש ולבו חזק בה, אינו משיגו גם על זה. אף על פי שאין לו בגד ללבוש, אף על פי כן אינו מטריד עצמו בזה ואינו רוצה להניח עצמו לבלבל בזה. וזהו 'וינח בגדו אצלו וינס', שמניח בגדו ומלבושו ונס ובורח מהם ואינו משיגו כלל על זה. רק עושה את שלו בעבודת ה' כפי מה שיכול" (שיחות הר"ן, ק).

להיטהר מהבגדים!

הצואים!

כשהאדם פוגם בקדושתו, מתלבשת נשמתו בבגדים צואים ומלוכלכים. ולכן נאמר באשת פוטיפר "ותתפשהו בבגדו", כי רצתה להכשילו ולהפילו מקדושתו, ובכך להלביש נשמתו בבגדים צואים.

וכשעמד יוסף הצדיק בנסיון "ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה", אז זכה להיטהר בשלימות מהבגדים הצואים.

ואז דייקא באותה הרגע הפשיט מעצמו בשלימות כל אחיזת הבגדים הצואים שהיו נאחזין בבגדיו, כי אפילו הצדיקים הגדולים כל זמן שלא עמדו בנסיון כראוי להם, עדיין יש בהם איזה אחיזה מהבגדים הצואים. ועל כן כשעמד יוסף בנסיון, אז דייקא הפשיט מעצמו בחינת אחיזת הבגדים הצואים, בבחינת ויעזוב בגדו בידה וינס."

ולא די שהפשיט מעצמו הבגדים הצואים, אלא אף יש כח בידו לתקן נשמות אחרים ולהלבישם בבגדים נקיים. שכן, **"מגודל עוצם צדקתו שנימנו בנסיון כזה, וזה להמשיך בחינת בגדים נקיים לכל אחיו, בבחינת 'לכולם נתן לאיש חליפות שמלות', שמרמז שהיה לו כח לתקן כולם להמשיך להם בחינת בגדים נקיים."**

(ליקוטי הלכות, בציעת הפת, ה, מ)

פחדו של יעקב

ויאמר כתנת בני חיה רעה אכלתהו טרף טרף יוסף

כאשר הגיעה כתונתו של יוסף ליעקב אביו כשהיא מלוכלכת בדם (אחר שלכלכו אותה השבטים בדם) הזדעזע, "ויקרא יעקב שמלותיו וישם שק במתניו" ואמר "כתונת בני חיה רעה אכלתהו", ודרשו רבותינו זכרונם לברכה שכונתו שנתירא שמה התגרה בו אשת פוטיפר.

"ולכאורה תמוה מה ענין זה אצל זה? מה ענין סמיכות 'כתונת בני' לחיה רעה אכלתהו' שהוא על התגרות אשת פוטיפר?"

אך על פי הג"ל מבואר היטב, כי **תיכף כשראה שכתונת יוסף מלוכלכת בדם, אז הבין שעדיין מתגרין בו הבגדים הצואים, שעיקר התגרותם באדם הוא בתאות ניאוף. ועל כן אמר אז 'כתונת בני חיה רעה אכלתהו', שהיא התגרות אשת פוטיפר, שהם עיקר הבגדים הצואים"** (ליקוטי הלכות, שם).

אך באמת, זכה יוסף לעמוד בנסיון "ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה", ונטהר לגמרי מהבגדים הצואים, ואף זכה בהמשך לעלות לגדולה, והלבישו אותו **'בגדי שש'**, שמרמז על כך שזכה לבגדים נקיים וטהורים (כמבואר בזה"ק, וכן מרומז בזה שזכה לתיקון מידת היסוד שהיא המידה השישית).

קליפת יוון - יוון מצולה!

שאלה:

בימים קדושים אלו מדברים הרבה על קליפת יוון. רציני לידע מה עניינה של קליפת יוון, והיכן אני פוגש אותה וסובל ממנה בחיי היום-יום?

תשובה:

שאלה טובה ונחוצה שאלת, שכן, כלל גדול לימודנו רבותינו, שבכל מועד ממועדי השנה מתעוררים מחדש הניסים והנפלאות שהיו בימים ההם בזמן הזה. וכן בימי החנוכה, מתעוררת מחדש המלחמה הישנה עם טומאת יוון, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם בכח קדושת החשמונאים.

וכלשון מוהרנ"ת: "כי בחנוכה צריכין לעמוד כנגד רשעים הרוצים למנוע ולבטל מעבודת ה'. כי מה שנעשה הוא שיעשה. היינו כמו שאז בזמן הנס של חנוכה עמדה עלינו מלכות יוון הרשעה להשיכחנו תורתו ולהעבירו ח"ו על חוקי רצונו, כמו כן נעשה זאת בכל דור ודור. שאנו צריכין בימי חנוכה לעמוד כנגד מלכות הרשעה שמתגברת בכל דור ודור, והם הרשעים העומדים עלינו לבטל אותנו ח"ו מעבודתו יתברך שמו, ואנו צריכין להתגבר ולעמוד כנגדם. ואי אפשר לעמוד כנגדם, כי אם על ידי כח הצדיק" (ליקוטי הלכות, חנוכה ב, א).

ולכן, נחוץ מאד לידע מה מהותה ועניינה של קליפה זו ששמה "יוון", אשר איתה אנו נלחמים ואותה אנו מנצחים בימי החנוכה. ואף שיש בזה ביאורים רבים ועמוקים בליקוטי הלכות (אשר כבר רמזו אנ"ש שיש ל"ו הלכות בליקוטי הלכות על חנוכה כמנין ל"ו הנרות), אעפ"כ תפסת מועט תפסת, ונזכיר בקצרה כמה ביאורים בהם מתייחס מוהרנ"ת לעצם שמה של קליפה זו - "יוון".

ובכן:

לא לחינם נקראים היוונים 'יוון', כי היא אכן הם כאותו "טיט ה'יוון", אשר עליו אמר דוד "טבעתי ביוון מצולה ואין מעמד" (תהלים ט, טו), שהוא בוץ ששוקעים בו וקשה מאד לצאת ממנו. וכדברי רש"י "ביוון מצולה - בבוץ טיט של מצולה". וכתב שם במצודת דוד: "ואין מעמד - אין שם מקום קשה להישאר עומד, וארד א"כ מטה מטה".

ומה מהותו וענייניו של אותו טיט יוון? מצאנו בזה כמה ביאורים בדברי מוהרנ"ת:

א. בחטאיו מלביש האדם את נשמתו ב"בגדים צואים", בגדים מלוכלכים. ומאלו הבגדים הצואים נובעים כל הקשיים והמניעות שיש לו לאדם. ודומים הם ל"טיט יוון", כי גם כשהאדם מתעורר כבר לצאת מטומאתו ולהתקרב לה, מתעוררים עליו קשיים עצומים הבאים מאלו הבגדים הצואים, עד שכמעט אפס תקוה לצאת מהם.

וזה מטרתה ועניינה של קליפת יוון, להטביע את האדם באותו "יוון מצולה" של הבגדים הצואים. "כי רוצים לרחק את כל אחד לגמרי חס ושלום, לגודל עוצם השתטחותם לפניו במניעות ועיכובים ומחשבות ורעיונים רעים וזרים ומטונפים מאד, שמכעט אין תקוה לצאת מהם חס ושלום" (ליקוטי הלכות, בציעת הפת ה, ג).

וזהו עוצם הנס של חנוכה, שבימים אלו אנו ממשיכים על עצמנו את אור הצדיקים והתורה הק' המטהרים אותנו מכל הבגדים הצואים, ומצליחים להיחלץ מתוך טיט ה'יוון' של קליפת יוון.

ב. כלל ישראל, וכל אחד מבני ישראל, סובלים צרות רבות. אך יעקב אבינו פעל שיהיה ריווח בין צרה לצרה, ולא יהיו הצרות תכופות זו לזו, כדי שיוכל היהודי להתחזק ולהתנחם.

אך קליפת יוון רוצה להפיל את האדם לתוך "טיט היוון", שיטבע בצרותיו ולא יוכל אפילו להתחזק ולהתנחם בין צרה לחברתה, רק יהיו כל ימיו בצער ומאכזבות.

ולכן, בזמן בית שני - אשר כל ה"בית שני" היה רק בבחינה של ריווח והפסקה בין צרה לצרה / בין גלות לגלות - רצו היוונים להחריבו, כדי שלא יהיה שום הפסק וריווח בין הצרות והגלויות, ונשקע לגמרי בטיט היוון רח"ל.

ובחנוכה מאירים לנו הצדיקים למצוא את החסדים וההרחבות שבין צרה לחברתה, ולהתחזק בהלל והודאה (ע"פ ליקוטי הלכות, כלאי בהמה ט, ד).

ג. ישנם הרבה תאוות רעות, אך יש תאוה אחת שהיא כמו "טיט יוון", ששוקעים בו מבלי יכולת לצאת ח"ו. הלא היא: תאוות ממון.

שכן, תאוה זו גרועה אף יותר משאר תאוות, מצד זה שמי ששוקע בה, נשקעים בה כל מוחו ולבו, כמו בתוך בוץ של טיט, ומבוסס יומם ולילה במחשבות על כסף ופרנסה (כמבואר בליקוטי הלכות, קידושין ג, א).

וקליפת "יוון" חפיצה להפיל אותנו לתוך תאוה זו, שנהיה טרודים סביב הממון והפרנסה, ולא נשים אל לבנו שיש תכלית לעולם. ובכך היא זוממת 'להשיכחם תורתך', ומטמאת 'כל השמנים'.

"כי תאוות ממון מתפשטת על הכל לקלקלם חס ושלום, כי על רוב העולם שהם ההמון עם, היא מתפשטת להשיכחם תורתו לגמרי, כי מריבוי טרדותם בממון אינם עוסקים בתורה ומצוות עד ששוכחים חס ושלום התורה לגמרי. אך אפילו על אותן שנשאר להם איזה דעת קצת ועוסקים בתורה, גם עליהם מתגברת תאות ממון עד שמטמאה ומקלקלת את הדעת. כי מחמת תאות ממון על פי רוב יש להם פניות גדולות ומחשבות זרות הרבה בתפלתם ותורתם ועבודתם. וזה בחינת שמלכות יוון שהיא תאות ממון טימא כל השמנים, שאפילו במקום שנמצא איזה שמן שהיא בחינת דעת ותורה, התאוה של ממון מטמא ופוגם את הדעת, כי נכנס בו כמה וכמה פניות ושקרים ומחשבות זרות מחמת חמדת הממון וטרדתו בהפרנסה" (ליקוטי הלכות, אבידה ומציאה ג, א).

ובחנוכה אנו ממשיכים אור הצדיקים - ובמיוחד את אורו של הצדיק הגדול, פך השמן של הכהן הגדול - המוציא אותנו מתאוה מאושה ונוראה זו.

<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ח ר' אברהם זושא אגשין שליט"א לדגל נישואו בני הר"ר ישראל נתנו ה"ו עב"ג בשנת ה'תש"ט יה"ר שייכו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה'ק יע"א</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר י"ש ששון ה"ו ב"ר יעקב ליבוביץ לדגל חולדת הבן יה"ר שייכו לבנות לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת דקדושתה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ח ר' יצחק חזקוני שליט"א לדגל נישואו בני הר"ר אהרן ה"ו עב"ג בשנת ה'תש"ט יה"ר שייכו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה'ק יע"א</p>
<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ח ר' אלטע טימאן שליט"א לדגל נישואו בני הר"ר אהרן ששון עגל ה"ו עב"ג בשנת ה'תש"ט יה"ר שייכו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה'ק יע"א</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ח ר' אהרן קרויס שליט"א לדגל נישואו בני הר"ר אהרן ה"ו עב"ג בשנת ה'תש"ט יה"ר שייכו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה'ק יע"א</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ח ר' ישראל שאר מלכא שליט"א לדגל נישואו בני הר"ר אהרן נתנו ה"ו עב"ג בשנת ה'תש"ט להר"ח ר' יעקב מלך שליט"א יה"ר שייכו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה'ק יע"א</p>

זוג צעיר ששבתו בירושלים בשבת הנוכה

הבעל לבני ביתו, כיון שאין אשתו שם בשעת ההדלקה וכשתבוא האשה למקום האכילה כבר יעבור זמן חצי שעה שדלקו הנרות בשבת.

עוד יש להסתפק, אולי אין האשה יוצאת כלל במה שהבעל מדליק נר חנוכה בבית הוריו, שאין זה ביתה והיא לא באה עדיין לבית ההורים שלו. ואין האשה יוצאת בהדלקת בעלה רק כשהוא מדליק בביתו, וכן אם האשה מדלקת בבית הבעל אז הוא יוצא בהדלקתה, ששניהם משותפים בבית זה. אבל אם הבעל מדליק במקום שאין להאשה שאם רשות בה, יתכן שאינה יוצאת. אכן מלשון השולחן ערוך הרב (סי' רסג ס"ט) אפשר לדייק קצת שאם הבעל והאשה גיוזנים מהכנסה והוצאה כספית ביחד יכול האשה לצאת מן הבעל במקום שמדליק, ויל"ע.

אמנם נראה, שבאמת אין הבעל צריך ללכת להדליק בבית ההורים קודם שקיעת החמה, שאף שיש להם רשות לכבד אצל ההורים בשעת הסעודות ולהישאר לשהות שם כפי המתוכנן, מכל מקום כל זמן שלא הגיע עדיין זמן האכילה הרי זה נחשב כאילו אין להם עכשיו רק דירה שכורה אחת, ולא מצינו שיהא חיוב על אדם לעבור עם בני ביתו מדירת אכסנאי לדירה קבועה, בפרט כאן שעדיין לא הגיע הזמן. ועל כן נראה שידליקו נרות שבת ונרות חנוכה בדירתם הפרטית, ולתוספת הידור יאכלו במשך השבת קצת מיני מזונות גם בדירתם הפרטית.

זוג צעיר באו לשבות בשבת הנוכה בעיה"ק ירושלים ת"ו אצל ההורים של הבעל, והיו סועדים כל סעודות השבת שם כשהם נשארים שם במשך רוב היום, אלא ששכרו לעצמם דירה מיוחדת לישן שם. ונסתפקו היכן להדליק נרות חנוכה ונרות שבת; בבית הורי הבעל ששם הם סועדים ושוהים במשך רוב היום, או בדירתם הפרטית.

ובכן, לכאורה יש חילוק בין נרות שבת לנרות חנוכה; **דבשולחן ערוך הלכות הנוכה** (סימן תרע"ז ס"א) נפסק שמי שיש לו שתי בתים, אחד המיוחד לשינה ואחד המיוחד לאכילה, מקום האכילה עיקר, ואם כן לכאורה עדיף להדליק נרות חנוכה בבית של ההורים שסועדים שם ושוהים שם במשך רוב היום ושם יש יותר פירסום הנס. אמנם לענין נרות שבת, לכאורה עדיף יותר להדליק בדירה השכורה, דמבואר **בהלכות שבת** (סי' רסג ס"ט) שבחורים ההולכים ללמוד חוץ לביתם צריכים להדליק נר שבת בחדר המיוחד להם אפילו אם החדר מיוחד רק לשינה ואוכלים בחדר אחר, הדלקת נר שבת חובה כדי שלא יכשלו בעץ ואבן. ואפילו אם ינחו אור דלוק בדירתם הפרטית, אם ידליקו אצל ההורים לא יקימו שם רק הענין של תוספת אורה.

ואם כן לכאורה נמצא שהבעל צריך לילך לבית ההורים להדליק נר חנוכה, והאשה תישאר בדירה השכורה להדליק נר שבת. אכן דא עקא שלפי זה יוצא שלא יבית פירסומא ניסא בהדלקת נר חנוכה של

וסי' תרנא סק"ח) הכריע להחמיר בזה. ודוקא אם מוסיף בזמן המצוה, אבל המוסיף שלא בזמן המצוה ישארו בסוכה בשמחת תורה לכל הדעות ואינו עובר על כל תוספי רק אם מכיון בפירוש לשם מצוה, אלא דמדרבנן החמירו חז"ל לעשות איזה היכר בשמחת תורה שלא יהא נראה כמוסיף על המצוה (סי' תרסו סק"ח).

שתי מזוזות בפתח

בשו"ת בנין ציון (סי' ק) דן במי שיש לו ספק באיזה צד בפתח להניח את המזוזה, שאינו מוכרע איזה צד מהפתח נקרא ימין הכניסה, האם מותר לקבוע ב' מזוזות משני הצדדים או שיש בזה איסור על תוספי. והעלה שאין בזה חשש כלל והרי היא כמונחת בתוך הבית. אמנם על צד הימין אסור להניח שתי מזוזות, וכפי שכתב הפתחי תשובה **בהלכות מזוזה** (י"ד סי' רצא ס"ק ב) שמי שקשה עליו להוציא המזוזה ולבדקה אסור לו לקבוע מזוזה חדשה לצידה מבלי להוציא את הישנה משום של תוספי.

מדליק נרות חנוכה בכמה מקומות

מי שיש לו כמה פתחים ומדליק מספק נרות חנוכה בכמה מקומות, וכן מי שרוצה להדליק עבור ילדה קטנה שאינה מחוייבת במצוה מותר להדליק עבורה ואין בזה חשש של

איסור 'בל תוסיף'

וכן 'כפת' תמרים בלי וי"ו משמע רק אחד, ומי שנוטל יותר מאחד עובר על בל תוסיף (סי' תרנא סט"ו).

מכיון שלא לשם מצוה

כל האיסור של בל תוסיף הוא רק כשמחשיב את התוספת כחלק מן המצוה, או שחושב לעשות בזה מצוה, אבל אם מכיון בפירוש שאינו רוצה לקיים בתוספת זו מצוה אין בזה איסור בל תוסיף. וכאשר נפסק **בהלכות ציצית** (סימן י"ט ס"ו) 'הטיל ציצית על ציצית אם נתכוין לבטל הראשונה חותך הראשונה וכשרה'. והכוונה שאם הטיל גדיל של ציצית בתוך כנף שמונח כבר שם גדיל, ונתכוין בשעה שהטיל את הגדיל החדש לחתוך את הגדיל הראשון שקיים כבר, אין בזה חשש של תעשה ולא מן העשוי, שבשעה שהטיל את הציצית עשה כדוין ואין בזה משום בל תוסיף כיון שלא התכוין להוסיף (עיי"ש בב"י בארוכה).

מוסיף משום נוי

המכיון להוסיף רק משום נוי אינו עובר על בל תוסיף (רא"ש סוכה פ"ג סי' כד). ומטעם זה הביא **הביאור הלכה** (סי' תרנא ס"ד) בשם **השבות יעקב** (ח"ב סי' כח) שאלו אנשים הצובעים את הלולבים הישינים בצבע ירוק כדי שיהא נראה כאלו הוא לולב חדש יש בזה משום הידור מצוה ואין בזה איסור בל תוסיף אף שמוסיף מין אחר. אך כתב **השערי תשובה** (סי' תרמח סק"ו) שדוקא אדם לעצמו מותר לעשות כן, אבל אסור למוכרים לעשות כן משום גניבת דעת וימנעו מאנשים לקנות לולבים חדשים ממש. ומטעם הנ"ל מובא **בשולחן ערוך** (סי' לג ס"ג) שמוותר לצבוע את הרצועות של תפילין מצד פנים בכל מיני צבע ואין בזה משום בל תוסיף.

מכיון לצאת מספק

כמו כן אם מכיון בפירוש שמוסיף משום ספק בקיום המצוה אינו עובר על בל תוסיף, ומטעם זה כתבו **כמה פוסקים** שהמניח תפילין של רש"י ושל רבינו תם ביחד יכוין שבאותה בית שהוא אליבא דהילכתא אני יוצא ידי חובתי והשאר הם סתם כרצועות, דכיון שמכיון שאינו רוצה לקיים המצוה רק באחד מהם אינו עובר בבל תוסיף. אמנם זהו דוקא במניח שתי בתים נפרדים ממש. אבל מי שמניח חמשה בתים הקשורים ביחד, או מי שלובש תלית של ד' כנפות עם ה' גדילים, אינו מועיל במה שמכיון שאינו רוצה לצאת המצוה רק בארבע בתים או בארבע ציציות כיון ששינה בגוף המצוה (עיי' ביה"ל סי' לד ס"ב ד"ה ויכוין וד"ה בעלמא).

אינו מכיון

מי שמוסיף על המצוה ואינו מכיון בפירוש שההוספה היא לשם מצוה, וגם אינו מכיון שהתוספת היא חלק מהמצוה, שאינו בקי בכל פרטי המצוה ומקיים את המצוה מן הסתם כפי הצטוויו. **נחלקו הפוסקים** אם יש בזה איסור בל תוסיף, **ובמשנה ברורה** (שם

השבוע למדנו בסיומן תרס"ו על מי שרוצה לאכול בסוכה בשמחת תורה שצריך לעשות היכר ד' על ד' בסך כדי שלא יהא נראה שיושב בה לשם מצות סוכה כדי שלא יהא נראה כמוסיף על המצוות.

מקור האיסור

האיסור של בל תוסיף מופיע שני פעמים בתורה; בפרשת ואתחנן (דברים ד ב) נאמר 'לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו'. ובפרשת ראה (שם יג א) נאמר 'את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אתו תשמרו לעשות לא תסף עליו ולא תגרע ממנו'. והביא **רש"י** בחומש כמה דוגמאות לכך: חמשה פרשיות או חמשה בתים בתפילין, חמשה מינים בלולב, חמש ציציות, ארבע ברכות בברכת הכהנים.

כל אלו הדוגמאות הם במי שמוסיף משהו בתוך המצוה עצמה; מניח חמש פרשיות בתוך הבתים של התפילין, עושה חמשה בתים וקושרם ביחד, אוגד מין נוסף עם הלולב ומנענע עמהם ביחד, שזור שני גדילים על כנף אחד של תלית, כהן שמוסיף לברך בשעת ברכת הכהנים ברכה נוספת מעצמו. בכל אלו הוא מוסיף על המצוה ומשנה את גוף המצוה, ונמצא שאינו מקיים את המצוה בכלל.

מקיים מצוה ב' פעמים

מי שמקיים מצוה אחת שתי פעמים, אף על פי שאינו מחוייב בדבר אינו עובר על 'בל תוסיף', כן כתבו **התוספות** (ר"ה טז: ד"ה ותקיים). והסבירו שמטעם זה מותר לתקוע בראש השנה שתי פעמים, תקיעות דמויוב ותקיעות דמעומד, ואין בזה משום בל תוסיף, דלא שייך בל תוסיף בעשיית מצוה אחת ב' פעמים, ולכן מותר לכהן לברך ברכת הכהנים ולחזור ולברך אותו ציבור עצמו, ומותר ליטול לולב פעם אחת ואחר כך לחזור ליטול פעם שנית.

וכן נפסק **בשולחן ערוך הלכות נשיאת כפיים** (סי' קכח סכ"ז ס"ב) כהן אינו רשאי להוסיף מדעתו יותר על השלשה פוסקים של ברכת הכהנים ואם הוסיף על בל תוסיף. אבל כהן שנשא כפיו, ואחר כך הלך לבית הכנסת אחר ומצא צבור שלא הגיעו לברכת הכהנים יכול לישא את כפיו פעם אחרת (ועי' בחי' הרשב"א שם).

מקיים אותה מצוה ב' פ' ברגע אחד

מותר לקיים אותה מצוה פעמיים רק בזה אחר זה, אבל אסור לקיים אותה מצוה שתי פעמים ברגע אחד אם אינו מחוייב רק באחד, אף על פי שאינו משנה בגוף המצוה. לדוגמא: אסור להניח שתי זוגות כשרות של **תפילין** בפעם אחת, דכיון שמניחם בפעם אחת הרי זה כאילו מוסיף עוד בתים על הד' בתים (משנ"ב סי' לד סק"ח), ונחלקו **הראשונים** אם איסור זה של בל תוסיף הוא מן התורה או מדרבנן (עיי' סנהדרין פח. ד"ה א שהוא מה"ת ועי' חינוך מצוה תנד שהוא דרבנן, ועי' שעה"צ סי' לד סק"ח). וכן אסור ליטול יותר **מלולב** אחד או יותר **מאתרוג** אחד בשעת הנענועים אפילו אינם אגודים ביחד, לפי שנאמר 'פרי' עץ הדר שמשמע פרי אחד,

ימי החנוכה

הנהגה ציוו חז"ל לבטל תלמוד תורה בשביל ב' מצוות אלו בזמניהם מקרא מגילה ונר חנוכה, כי בהשתעבד הושט והקנה לבורא עולם תתקיים התורה בלי מונע, וזה רמז הפסוק **עת לעשות לה'** שיגיע זמן הע"ת בגימטריא קנה ושת לעשותו לה', אז הפרו תורתך, מבטלין תלמוד תורה בשבילם. (ספר בני יששכר מאמרי חודש כסלו מאמר ד אות קטז)

נחלי בינה פורים סימן ט ימי משתה ושחמה ענף א אות קמז

חנוכה ופורים מסוגלים להכניע הרשעים

כל הנשמה התהלך (תהילים קנ"ו). ראשי תיבות בגימטריא חנוכה פורים. חנוכה הנה ניתן להלל ולהודות, ופורים קריאתה זו הלולא (מגילה יד, א). והוא השם תכ"ה המסוגל להכות ולהכניע הרשעים, ובזה השם הכה משה את המצרי, ואלו הב' מועדים מסוגלים להכניע הרשעים והבן. (ספר בני יששכר מאמרי חודש בלו מאמר ב אות לד)

נחלי בינה פורים סימן יב מעלת וקדושת היום ענף יג הכנעת רשעים אות תלח

הסתכלות בנר חנוכה הוא תיקון על פנים ראיית העין

ההכנה בחנוכה על הימים הבאים אחריהם טבת ושבת שהם ימי שובבי"ם, כי תמיד צריך האדם להכין קדושה מימים טובים על ימים הנמוכים וכמו שביארתי בפסוק (קהלת ז, יד) ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה. וכמו שקבלנו מרבינו מורינו אלימלך זצ"ל בספרו הקדוש (פרשת אמור ד"ה או יאמר אמור ואמרת) אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים, שמימי מוחין דגדלות צריך להיות הכנה על יומין דמוחין דקטנות. והחדשים הנ"ל הם סוד עיינין דרחל כנודע, לכן נעשה ההכנה על פי הסתכלות בנר חנוכה לראותם בלבד לתקן כל אחד מה שפגם מעודו בראיית עין.

עבודת ישראל דרוש לחנוכה דף יג עמוד א

בימי שלמה היו עובדים בכחית אי"ן שהוא למעלה מאהבה

תנו רבנן נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ אם היה דר בעליה מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים (שבת כא, ב). פירוש עליה כמאמרם ז"ל (סוכה מה, ב) ראיית בני עליה והם מועטים, כי הצדיקים הגדולים נקראים בני עליה צירוף ע"ל י"ה, פירוש שהם מתקדשים ומטהרים את עצמם עד שמשיגים בחינת אי"ן ועולים בקוצו של י' משם הו"ה והוא ע"ל י"ה. לכן הם מועטים שלא כל הרוצה ליטול את השם יבא ויטול. והבחינה הזאת היתה בימי שלמה המלך ע"ה דקיימא סיהרא בשלימותא (עין זוהר הקדוש חלא א רג, ב) וכן כנסת ישראל מתיחדת עם דודה בשלימות, וזה שאמר (מלכים א' י, כא) אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה, כי כסף הוא בחינת אהבה וכשנתעלו בימי שלמה והיו עובדים בכחית אי"ן והתפשטות הגשמיות והיו מבטלים מלעבוד בכחית מדות אפילו מאהבה.

עבודת ישראל דרוש לחנוכה דף יג עמוד א

ע"י הנס נתגלה יחוד מ"ה – אדנ"י

היוונים רצו להסתיר שלא יתגלה האלהות עד שעל ידי המלחמה נתגלה כי יש אלהים שופטים בארץ ונעשה נס כנ"ל שמרמז על יחוד מ"ה אדנ"י. ואמר הגאון החסיד מוריני הרב לוי יצחק (מברדיטשוב) ז"ל ביאר הענין, כי כשנעשה נס תמיהה אינשי ושואלין זה לזה מ"ה זאת, והתשובה היא אדנ"י כלומר שיש אדון על כל המעשים מנהיג העולם ומפליא לעשות.

עבודת ישראל דרוש לחנוכה דף יג עמוד א

בחינת ראייה, וענין פורים עיקר מצותה בחינת שמיעה של מקרא מגילה שצריך להשמיע לאזניו וכו', ושורש התיקון לקשר בחינת ראייה ובחינת שמיעה אל אלופו של עולם להיות עיניו תמיד אל ה' ולשמוע בקולו לדבקה בו יתברך (ספר ייטב פנים שקלים).

נחלי בינה פורים ענף י מעלת וסגולת הקריאה אות מט

בחנוכה ופורים מסככים הת"ח בערים אחרות להתפרנס

מיד נכנסו חכמי ישראל ואמרו עמך ישראל צריכין פרנסה (ברכות ג, ב), פירוש, שהוא כולל ב' סוגים, לסוגי המוני עם שהולכין בצאן בלא רועה, איש כל הישר בעיניו יעשה, וסוג זה נקרא "עם". סוג ב' שהם התלמידי חכמים שעוסקין בתורה, נקרא "ישראל", ואין תומך וסועד להם לשיהיה להם פרנסה. וזה שאמרו "עמך ישראל צריכין פרנסה". והשיב שפיר יתפרנסו זה מזה, זה ישפיעו לעשירי עם תורה ומוסר, וזה ישפיעו לתלמידי חכמים פרנסה לכולם. וחזרו ואמרו אין הקומץ משביע הארי, ואין הבור מתמלא מחוליותו. נגד ב' סוגי הנ"ל, כי רוב עשירים מקמצין, ולכן אין הקומץ משביע הארי שבחבורה העוסק בתורה, וגם התלמידי חכמים אם ירצו לומר תורה ומוסר אין הבור שהוא רק מתמלא מחוליותו, כמו שאמרו חז"ל (ברכות מ, א) אם שמוע תשמעו, היפך בשר ודם כלי ריקם אינו מחזיק תורה כלל, וגם מחוליותו מתלמד חכם שלו שבעירו, כי אם מתלמד חכם אורח מפורסם. ואז השיב "פשוטי ידיכם בגדוד", שישעו הלומדים בחנוכה ופורים בגבול שאינו שלהם, כמו אנשי גדוד הגוזלים והחומסים שבא לגבול אחרים, ועל כרחך מוכרח ליתן לו כמו שבארתי (פרשת משפטים סימן א) פירוש הש"ס (ברכות ב, א) הרוצה ליהנות ינהה כאלישע שהיה יושב בביתו, והשולח לו מתנה לשם שמים נתכחין ורשות לקבל. והרוצה שלא ליהנות כשמואל הרמתי, שנאמר ותשובתו הרמתה, לכן לא קיבל מתנה, שהיה מסבב מעיר לעיר. וכעין זה פירש מוהרש"א יעו"ש. ואז יפחו אלו הלומדים פרנסת התלמידי חכמים של מקומות ההם, ומוכרחים שיבואו הנה גם כן לפשוט בגדוד, וישמעו מהם תורה ומוסר שהם אורחים, וכל זה השיב לשיטתו, אבל האמת יורה דרכו, שיותר נכון שיפרנסו כל עיר עניי ולומדי אנשי עירו שהם קודמין, ולא שיצטרכו לפשוט בגדוד, וגם כן ישמעו מוסר מלומדי עירו. (ספר תולדות יעקב יוסף פרשת בא)

סימן ו מתנות לאבינונים ענף ד להחזיק לומדי תורה אות קט ב טו

חנוכה תיקון הקנה ופורים הוא תיקון הוושט

ימי חנוכה נקבעו להודות ולהלל, ולא לאכילה ושתייה כמו בפורים, הוא על פי אשר פירשנו ברמז הפסוק (תהילים קיט, קכו) עת לעשות לה' הפרו תורתך, על ב' הזמנים הללו, חנוכה ופורים הם בבחינת קנה וושט, חנוכה ניתקן להודות ולהלל, הוא עבודה בקנה, ופורים מביתה ושחמה הוא בושט, רמזו שצריכין לשעבד שניהם לעבודת הש"י, והנה בימי אשורוש פגמו בושט שנהגו מסעודתו של אותו הרשע, והושט הוא כחג ופניי שעל ידו ניזון הגוף, על כן היתה הגזירה על הגופות, וכאשר עזר הש"י לעמו קבעו חז"ל יום טוב ברוח הקודש סעודת מצוה בושט, ובימי היונים פגמו בלשון הרע וביטול תורה שהפגם הוא בקנה, והיתה הגזירה על ידי זה לבטלם לגמרי מן התורה ותפילה שהם בקנה, ואל רצו לאבד הגופות דייקא רק הנפשיות, כי הדיבור בקנה הוא פעולה נפשית, כמה דאת אמר (שיר השירים ה, ו) נפשי יצאה בדרבו. וכו' וכאשר עזר הש"י לעמו קבעו יום טוב במצוה להודות ולהלל בקנה, ואם כן ב' המועדים הללו נתקנו לזכרון לשעבד הושט והקנה להבורא עולם ברוך הוא, והמה מסוגלים להניח שורשם ליסוד מוסד לכל השנה.

ע"י יראת ה' זוכים לטהרה ולפרוש מהתאוה

וטמאים ביד טהורים (תפילת ועל הניסים). אמרו (בראשית רבה פ"ו, יא) הנבעלת לערל קשה לפרוש דשדי בה זוהמה זו דתאוה. והוא קליפת ישמעאל שהיא הפסולת של אברהם אבינו ע"ה שהיה מדת אהבה בקדושה, כי כל אהבתו וחמדתו היה רק להקב"ה. והכח קדושה לפרוש מתאוה נקרא טהרה, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה באותו מזמור (תהילים נא) דכאשר בא וגו', שהוא על פגם התאוה ביקש לב טהור ברא וגו', ואמרו ז"ל (סוכה ג, א) מכלל דאיכא טמא. וזה שאומרים "ביד טהורים" דכתיב יראת ה' טהורה עומדת לעד ועל ידי היראה נפרשים מתאוה כמו שנאמר, (בראשית) כי אמרתי רק אין יראת אלהים במקום הזה וגו', ועל ידי זה הם מלאים מתאוה. פרי צדיק חלק ראשון לחנוכה אות ב דף ע

יוסי בן יעזר נהרג על קידוש ה' בניירת יוונים

בחנוכה היה הענין מסירת נפשם על קיום תורה שבעל פה, כי אחר אנטיגנוס התחילו הצדוקים שכפרו בתורה שבעל פה והוא על ידי קליפת יון וחכמת יונית שנתפשטה אז באותו זמן, ויוסי בן יעזר נהרג על קידוש השם אז באותו גזירה [הוספת הגר"מ – בימי החשמונאים].

פרי צדיק חלק ראשון לחנוכה אות ג עמוד 144

היחודים הנוראים בהדלקת נר חנוכה

איתא בכוננות חנוכה, ששלושה יחודים הקדושים בקומת הקדושה הוי' - אהי', הוי' - אלקים, הוי' - אדנות, הם בגימטריא נר. וזהו (שבת כג, ב) נר איש וביתו. כי ידוע מספרים הקדושים אשר מצות נר חנוכה היא הכנה וחיון של בית המקדש המקווה, כי על ידי נ"ר זה שאנו מדליקין למטה וכו', זה גורם למעלה נ"ר איש וביתו, כלומר כי ידוע אשר שמות הק' - אהי' אלקים אדנות, הם נקראים בבחינת נוק', וידוע הגמרא הקדושה (גיטין נב, א) אמר רבי יוסי מעולם לא קריתי לאשתי אשתי אלא אשתי ביתי, וזה הוא הכוונה, "איש" כלומר בחינת איש למעלה והוא השם הוי' ב"ה, "וביתו" כלומר בשלשה בחינות נוק' אשר נזכרו למעלה אשר הם שלשה זיווגים נוראים ביחד בגימטריא נ"ר, וזה הוא נר איש וביתו.

תורת א' מכתב א' עמוד יט מב-154

חיוב האמונה שכל דברינו ומקרינו כולם נסים

כבר ביארנו בכמה מקומות שיש שני מיני נסים, דהיינו נסים נסתרים כמו בימי מרדכי ואסתר וחנוכה, ונסים נגלים כמו ביציאת מצרים. ועל הנסים נסתרים צריכין להאמין בכל עת ושעה שאין לך שום דבר ודבר שאין בו השגחתו יתברך שמו. והגם שהוא בטבעיות, לא סר השגחתו יתברך שמו, ואסור תלות שום דבר בטבעי כמו שכתב הרמב"ן בסוף פרשת בא וזה לשונו, אדם מודה בנסים נסתרים שהם יסוד התורה כולה שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו ע"ה עד שיאמין שכל דברינו ומקרינו כולם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם בין ברבים בין ביחיד אלא אם יעשה המצות ינחילנו שכרו ואם יעבור עליהם יכריתנו ענשו הכל בגזירת עליון ברוך הוא וברוך שמו. (ספר קדושת לוי כללות הנסים א)

נחלי בינה פורים ענף י מעלת וסגולת הקריאה אות מה

חנוכה ופורים – תיקון הראייה והשמיעה

ענין חנוכה עיקר מצותה בראות העין כמו שאומרים הנרות הללו כו' ואין לנו רשות להשתמש בהן אלא לראות' כלבד, ואמרו חז"ל (שבת כג, א) הרואה נר חנוכה מברך כו' כדי לתקן

אור החנוכה

ממכתבי מורנו הגר"ם שליט"א

נר איש וביתו – אור הבית המקדש

אור הנר איש וביתו' יאיר לפניך כמ"ש בדבריו הק' בלק"מ ח"ב סי' ז' עה"פ (במדבר ו, כד) "יָאֵר ה' פְּנֵי אֱלֹהֵי יַחְזִקְךָ" - 'ויחונך' זה בחינת חנוכה, עכ"ל.

ומוכן שהארת חנוכה מברכתן של כהנים לישראל (ויחונך), עולה על כל הימים והשנים, כבימים הם בזמן הזה, וכמוכן מדבריו הק' ז"ע, שכשם שפעל משה רבינו עה"ש סגולת בניית המשכן והבית המקדש אחר בקשת "סֶלַח נָא" (במדבר יד, ט), כן סר לראות בצרתן של ישראל מה שייסבלו אפילו אחר חורבן הבית, כמ"ש שם נ'ירא ה' כ"י ס'ר ל'ך'אות (שמות ג, ד) ר"ת כסליו, ופעל שכל אחד ואחד בכל מקום שהוא ואיך שהוא ואפילו למטה מעשרה טפחים, שמעולם לא ירדה שכינה לשם, יוכל להמשיך מאור המקדש באשר הוא שם, וע"י מעט דחיית החושך ע"י כפיית התאות וע"י עשיית הטוב כל אחד לפי בחינתו - שם השם אלקיו אתו ועמו.

וכן נלע"ד מדויק הלשון "כה" תברכו שמרמז על כ"ה כסליו, והברכה היא ע"י כהנים, כי עצם החנוכה נמשך ע"י הכהנים החשמונאים.

וכל זה פעל משה רבינו ע"ה ע"י "וְאֶתְנַפֵּל לְפָנֵי ה'" (דברים ט, יח), ומוכח שהיה מתנפל ברקיעין כמו אדם המתנפל בארץ והתקשש שימציא תרופה לישראל. ומאז המשיך כבר גם התיקון של נר חנוכה לכל עת וזמן ומקום, כמ"ש בסי' הנ"ל בדבריו הק', כי "סֶלַח נָא לְעֹוֹן הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה כַּגֹּדֶל חֲסֵדְךָ וְכַאֲשֶׁר נְשִׂאתָה" (במדבר יד, ט) הוא ר"ת חנוכה עכ"ל.

וכמדומה שכמה ספרים מקשרין חנוכה לגמר של ימים נוראים, וכאן אנו מוצאים רמז נפלא ממש מה'סלח נא' (של יוה"כ פ'), שכפי ה'סלח נא' כן הוא הארת פני חנוכה.

תלמידיו הצדיק משיגים אור החנוכה!

והתלמידים של הצדיק הם יודעים ומשיגים ביותר את סוד אור החנוכה ואיך שלא לשכוח בהש"ת בשום אופן - ע"י שממשיכים תמיד את האור הזה. כי מובא בדבריו שם בסוף הסימן, שצירוף 'ויהושע בן-נוח' מלא רוח' חכמה' כי סמך' משה אֶת-יְדֵיו 'עָלָיו' (דברים לד, ט) בס"ת יש צירוף חנוכה. והרה"ח ר' משה קרעמער חבירי, בעת שדברתי מזה בחנוכה בסעודת ר"ח (בבית הרה"ח בן אחותי רבי יעקב תפילינסקי) רמז לי שגם האל"ף והה"א והת"י"ו שבאמצע רמז ע"ז רבינו אח"כ (ועכשיו עיניתו ורחימי שאכן כן הוא, זולת היוד שעוד צ"ע) ע"ש.

האור הגנוז של הצדיק האמת!

היוצא למעשה, כי ע"י "הרוח חכמה" שממשיכים מידי הצדיק (בבחי' מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו) נשפע סוד הזה להתאחז תמיד עם השי"ת, לזכות תמיד "לאור באור החיים" (איוב לג, ל) ע"י סוד אורות נרות חנוכה (כי בפסוק זה מרמז אור חנוכה) אורות המשכן והבית המקדש (אור הגנוז) ע"י מעט שמו ועשיות דקדושה באיזו בחינה של חן של אמת, שיהיה נמשך עליו אור הצדיק, שהוא בעצמו אור הגנוז כדאיתא במדרש (בראשית ס, ח) א"ר אבא סרונגיא "וְהַנּוֹרָא עִמָּה שֶׁרָא" (דניאל ב, כב) זה מלך המשיח, שנאמר (ישעיהו ס, א) "קומי אורי". משמע שהצדיק והאור הגנוז [נהורא עמיה שרא] הם בחי' אחת. ומוכח שהל"ו נרות של חנוכה הם כנגד אור הגנוז שהאיר ל"ו שעות בזמנו של אדם הראשון, ל"ב שעות ביום ו' וכל הכ"ד שעות של שבת, כמוכח במדרש (בראשית רבה יא, ב) שהאור הגנוז שבו נברא העולם האיר לאדם הראשון ל"ו שעות.

ידוע ממהורנ"ת שאמר שהרגיש בעת שאמר רבינו הק' בלק"מ בסי' ט"ו אלו המלים: "מי שרוצה לטעום טעם אור הגנוז, היינו סודות התורה שיתגלה לעתיד צריך להעלות מדת היראה לשרשה" - הרגיש אז מהורנ"ת שמי שרוצה לטעום טעם אור קדושת רבינו הקדוש שהוא אור הגנוז שיתגלה לעתיד - זה אי אפשר כי אם על ידי בחי' משפט וכו' (כמוכח שם בתורה שלהעלות היראה לשרשה היא ע"י בחי' משפט שישפוט את עצמו) שזה בחי' עצת התבודדות והשיחה של האדם בינו לבין קונו.

(אוסף מכתבים, פג)

רמז ל'מעות חנוכה"

תודה רבה על הדברי תורה הנחמדים שכתבת לי במכתבך. מה שכתבת הרמז על מה שמחלקין מעות בחנוכה מדרשת חז"ל (במדבר רבה יא, ה) 'ברכך - בממון, ופשרה זו קוראין בחנוכה, הנני להוסיף רמז מה שכותב רבינו הק' בלק"מ (ח"ב סי' ז) ש'יָאֵר ה' פְּנֵי אֱלֹהֵי יַחְזִקְךָ", 'ויחונך' - שיתן לך חנוכה'.

מצוות נר חנוכה ניתן לקיים כל אחד כפי מדרגתו

וגם מוכן ש"כה תִּבְרְכוּ" מרמז על כ"ה כסליו, שזה מרומז בר"ת 'נ'ירא ה' כ"י ס'ר ל'ך'אות" (שמות ג, ד) בצרתם של ישראל, כמוכח בסי' הנ"ל - שמגודל המס'נ הזה, נתגלה לו סדר האור הזה (של חנוכה), היינו להמשיך אור כבוד ה' גם אפילו לאלו שהם למטה מעשרה, ומצוות החנוכה ניגנה באופן שכל אחד ידליק איך שיוכל, אם יוכל - ידליק מבחוץ, ואם

לא - מבפנים, ואם היא שעת הסכנה - מניחו על שלחנו ודיו כמוכח בגמרא (שבת כא ע"ב). ויש מהדרין, ויש מהדרין מן המהדרין, ולכל הפחות נ'ר איש וביתו' - לעשות איזו נקודה קטנה שיכול, וישכון ע"ז אור המשכן והבית המקדש וכבוד ה', וע"ז יוסיף וילך עד שיתקיים 'וְיִמְלֵא כְבוֹד ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ" (במדבר יד, כא).

והשבת בסעודה שלישית אמרתי, שמה שרבינו אומר כי ע"י כללות הארת בן ותלמיד ע"ז נמשך פרנסה, שזה מרמז על מעות חנוכה ו'לאטקעס' שנוהגים בהם בבתי ישראל.

גמר החתימה

גם מה שידוע בחסידישע ספרים שחנוכה זה החתימה של הימים נוראים, גם זה רמז רבינו בסי' ז' הנ"ל ברמז נפלא מאד, שאחר "סֶלַח נָא לְעֹוֹן הַקָּדוֹשׁ" (השי"ך ליום הכפורים) בא הר"ת של חנוכה - "ה'זה כַּגֹּדֶל חֲסֵדְךָ וְכַאֲשֶׁר נְשִׂאתָה" (במדבר יד, ט) ר"ת חנוכה.

(אוסף מכתבים, קג)

כל אחד לפי מדרגתו

אל כבוד החברים היקרים ה' עמהם יחיו לנצח נצחיים.

הגיעני יקרת מכתבכם, וב"ה אז די ליכט טלועט און עס שיינט - ב"ה שהנרות דולקים ומאירים).

אחר קריאת מכתבכם נפל בדעתי כי זה בחינת חנוכה, שלכתחילה מניחו על פתח ביתו מבחוץ - יותר בגלוי. וכשהקליפות מתגברות מניחו על פתח ביתו מבפנים - יותר בהצנע. ובשעת הסכנה מניחו על שולחנו ודיו, כמוכח בגמרא (שבת כא ע"ב).

והנה גם לכתחילה, בעת התקנה תיקנו נר חנוכה בכמה בחינות: מצוה נר איש וביתו, והמהדרין נר לכל אחד, והמהדרין מן המהדרין - היינו לכל סוגי הנפשות. וסוד תיקון זה לכל ישראל באשר הוא (מה שלא מצאנו כן בשאר מצוות) כבר המשיך משה רבינו לדורות, כמוכח בלק"מ ח"ב סי' ז' - שמרומז בפסוק ו'ירא ה' כ"י ס'ר ל'ראות ר"ת 'כסליו', ושם מובא כי סר לראות בצרתן של ישראל (כמוכח במדרש שמות פ"ב), ואז המשיך את סוד חנוכה של כ"ה כסליו, שאור הנר הזה יאיר את חשכת הגלות.

וכן אחר בקשת משה "סֶלַח נָא לְעֹוֹן הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה כַּגֹּדֶל חֲסֵדְךָ וְכַאֲשֶׁר נְשִׂאתָה לְעַם הַזֶּה" (במדבר יד, ט) כי ה'זה כַּגֹּדֶל חֲסֵדְךָ וְכַאֲשֶׁר נְשִׂאתָה ר"ת חנוכה - פעל את סוד המשכן והמקדש, שהמשיך גם אז את ו'שכנתי בתוכם' בתוך כל אחד ואחד, והמשיך את סוד אור השכינה, שע"י סוד אור חנוכה תשכון בכל אחד ואחד בכל מקום שהוא, אפילו למטה מעשרה (שמעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה).

ללחום ולהיאבק בתוך עומק החושך

וכן המשיך משה רבינו ע"ה את הלימוד איך ללחום ולהאבק בתוך עומק החושך, איך לא להכנע בשום אופן, עד כדי כך שאפילו עני המתפרנס מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולקוח שמן להדליק כמוכח בשולחן ערוך (תע"א סעיף א). ואמנם לכתחילה צריך להיות מהמהדרין מן המהדרין, ואם לאו, מהמהדרין, ואם לאו, נר איש וביתו. וכן להלכה מצוותה להדליק ולהאיר בחוץ, ואם לאו, מבפנים, ואם לאו, אפילו נר אחד על שולחנו ודיו.

כיצד מדליקים נר חנוכה כל השנה?...

והנה בסוד הארת נר חנוכה תלוי כל קדושתו וכל נצחיותו. ומוכח כמה פעמים בליקוטי הלכות שעצם כל מצוה נוהגת למעשה בשעתה, אבל סוד המצוה מאיר בכל השנה כולה.

אם כן כל דבר שעושים למען שמו יתברך, כל שבירת תאוה וכל התחזקות בתפילה ובתורה ובקדושה, באיזה בחינה שהיא, בתוך החושך והגלות, זה בחינה שהדליק לפניו נר חנוכה והמשיך אליו אורו ית"ש במקום שהוא, ואז מקומו הוא בחי' מקדש מעט היכן שהוא רק נמצא.

גודל הנחת רוח שיש להשם יתברך מעבודתנו

ומובא מהרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ל ע"ע 'ל המגביה קולו בתפילתו הרי זה מקטני אמנה' (ברכות כד ע"ב), שהסוד בזה, שמי שחושב שיש להשי"ת נחת-רוח דוקא מתפילה כזו שהתלהב עד שהגביה קולו, הרי זה מקטני אמנה, כי צריכים להאמין שיש להשי"ת נחת-רוח אפילו מתפילה בלחש, שזה מרמז למעט עבודת השי"ת, שיש לו ית' נחת-רוח אפילו ממעט עבודה שעושים באיזו בחינה שהיא.

כי האמת היא שלא היה באפשרי להשאר אחוז בהשי"ת ובתורתו הק' כי אם על ידי סוד החנוכה שהמשיך משה רבינו ע"ה על ימי הגלות בעת חורבן ביהמ"ק.

וכמו שקיים כלל עם ישראל עד היום היא על ידי העקשנות וההתחזקות וההתגברות בכל הכוחות בתוך תוקף ההסתרה והחושך עד קצה האחרון כידוע, כמו כן כל תקוות נצחיותו של כל יחיד ויחיד הוא באופן כזה ממש.

הרה"ק רבי גדליה מליניץ זיע"א

בעל מחבר ספר תשואות חן

יומא דהילולא כ"ט כסלו

תולדותיהם של צדיקים

בין הצדיקים המפורסמים גדולי רועי ישראל בדורות הראשונים לחסידות, זרחה משמו של הרה"ק רבי גדליה מליניץ זיע"א אשר נודע למשגב בצדקותו בקדושתו ובעיקר התייחד במידת הבטחון ובכוח הדרשנות שבאמצעותו השיב רבים מעוונות וקירבם תחת כנפי השכינה.

חוסר היה מגזע היחס אביו היה הגאון רבי יצחק הדיין מפולנאה וזכה שהבעל שם טוב התאכסן בביתו. בימי נעוריו זכה לבקר מספר פעמים בהיכלו הבעל שם טוב שחיבבו מאד וכיבדו כאחד מתלמידיו הגדולים על אף היותו רך בשנים, אולם ברוב ענוותנותו לא החשיב עצמו כתלמיד הבעש"ט.

בהמשך הרבה להסתופף בצילם של צדיקי דורו ביניהם רבי יעקב יוסף מפולנאה בעל התולדות, המגיד הגדול ממזריטש רבי יהודה לייב המוכיח מפולנאה ועוד.

בהיותו כבן ח"י שנים נתמנה לרבה של אוסטרופולי, ובהמשך כיהן ברבנות הערים מירופול וסוויטש אולם את עיקר פרסומו קיבל ככהנו בעיר ליניץ שעל שמה נקבע לדורות עולם. בספרו הקדוש "תשואות חן" שנכתב על ידי תלמידו רבי לייב מליניץ ניתן להיווכח בעומק ידיעותיו הרחבות בנגלה ובנסתר וברוב קדושתו ויראתו, לפעמים מצוין תלמידו היכן שלא ירד לעומק הדברים "הדברים חתומים וסתומים וכך יצאו מפי המחבר".

המקור לספר שבחי הבעש"ט

חלק גדול ועיקר בהשאת אורו של הבעל שם טוב נזקף לזכותו בכך שחלקים גדולים מספר הקדוש שבחי הבעל שם טוב נשמעו מפיו, כאשר מובא באבניה ברזל: "אחד שאל את רבינו זצוק"ל מדוע אין שום ספר מכס כמו השבחי הבעל שם טוב שיש מהבעל שם טוב זצוק"ל. והשיב לו רבינו: מהיכן נעשה השבחי הבעל שם טוב? - לאחר הסתלקות הבעל שם טוב נתקבצו התלמידים וסיפרו כל אחד מה שידע. והקיבוץ היה אצל הרב ר' גדליה והוא ידע כל המעשיות מהבעל שם טוב זצוק"ל, ושוב היה אחד שהיה יודע גם כן מעשיות, ומזה נעשה השבחי בעל שם טוב".

למעשה את הספר חיבר רבי דב השוחט מליניץ ואת הסיפורים שהביא משמו של הרה"ק רבי גדליה הוא מצוין על "שם הרב דקהלתנו", וכך הוא כותב בהקדמת הספר: "היות שמעתי מפי הרב המפורסם דפה קהילת קודש ליניץ, המנוח מו"ה גדליה זצ"ל, שאמר בשם הרב החסיד המפורסם מ"מ דק"ק וארחיווקע מו"ה שמערל זצ"ל, שקודם ביות משיח צדקנו יסתלקו כל האותות והמופתים ונסים הגלויים והמפורסמים הממשיכים ומתלהבים לב האדם לעבודתו יתברך, ואין מחיה נפש, רק מי שיאחז באמונה".

כידוע רבינו הפליג במעלת ספר שבחי הבעל שם טוב ואף מוהרנ"ת בהלכות פסח הלכה ז', מרבה בחשיבות הדפסת ספר זה.

קשר חזק היה לו עם רבני דורו, וביחוד עם הרה"ק רבי פנחס מקוריץ שהעיד עליו שזכה לגילוי אליהו כבר מילדותו, וכן היו לו קשרים עם הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ועם הרה"ק רבי נחום מטשרנוביל בעל המאור עיניים, שלימים אף נעשה מחותנו כאשר נכדו רבי אהרן מטשרנוביל היה לחתנו של רבי גדליה.

עם בני דורו

הרה"ק רבי גדליה היה קשור עם רבני דורו, וביחוד עם הרה"ק ר' פנחס מקוריץ, שהעיד עליו שזכה לגילוי אליהו כבר מילדותו. וכן עם הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב, והרה"ק מטשרנוביל בעל המאור עיניים, אשר אף נעשה לימים מחותנו, כאשר נכדו ר' אהרן מטשרנוביל נעשה לחתנו של רבי גדליה.

על זיווג זה סיפר הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר: "הצדיק רבי מרדכי מטשרנוביל זצ"ל היה כידוע חתנו של הצדיק רבי אהרן הגדול מקארלין זצ"ל. בעת אירוסיו כבר לא היה רבי אהרן חותנו בחיים, וכיבד הרב המגיד זצ"ל את הצדיק רבי מנדלע' ויטעפסקער זצ"ל שהוא יקרא את שטר התנאים, וכשהזכיר את שם הכלה 'בת רבי אהרן זצ"ל, נפל רבי מענדל והתעלף. וכשעוררוהו אחר כך, שאלו הרב המגיד 'מדוע נפחדת, והרי הכרת אותו?' וואס האסטו זיך דערשראקן האסט אים דאך גיקענט?' - היינו את רבי אהרן. ענה לו רבי מענדל: נכון, אבל לא באותם הלבושים שראיתו כעת! 'אבער נישט מיט די לבושים'. אחר כך כשנולד לרבי מרדכי בן, נתן לו את השם 'אהרן' על שם חותנו רבי אהרן הגדול זצ"ל. רבי אהרן זה נשא לאשה את בתו של הצדיק רבי גדליה מליניץ זצ"ל".

והנה לקראת החתונה שלחו החסידים מתנות כנהוג, והיות ואנשי רבי מרדכי היו עשירים יותר נתנו מתנות כפי יכולתם, אולם אנשי הצדיק רבי גדליה היו אנשים עניים ועל כן נתנו דורות למתנה הרבה ספרים. כשראתה זאת אם החתן אמרה בכעין תרעומת וזלזול: "וכי רוצים הם לעשות מאהרן שלי מוכר ספרים". והיה בזה פגיעה הן בכבוד התורה והן בכבוד הצדיק, רבי גדליה ז"ל שהיה נוכח במקום ושמע זאת, ענה ואמר כמתמיה: "מה היא אומרת, מה היא אומרת?", וואס זאגט זי, וואס זאגט זי?". פנה מיד רבי מרדכי למחותנו רבי גדליה ואמר לו: אנא בל יקפיד על פליטת פיה של הרבנית, ואל יפגע בה רבינו. והפציר בו מאד כמה פעמים, עד שאמר לו רבי גדליה: אתן לך טובה ממנה, "איך וועל דיר גיבן בעסערסט" והיתה דיבורו כשגגה היוצאת מפי השליט ואכן לא עבר זמן ושבקה חיים, והשתדך בשנית עם בתו של הצדיק רבי דוד מקולאיאבער זצ"ל מגדולי תלמידי הבעל-שם-טוב זצ"ל" (שיש"ט, ח"א, תקס"ג).

מזיווג של ר' אהרן עם בת ר' גדליה נעשה לימים גם מחותנו של רבינו זצ"ל, כאשר בתו של ר' אהרן נשאה את נכד רבינו ר' ישראל בן בתו מרת שרה, וכשנולד להם בן קראו אותו 'גדליה' על שם זקנם מליניץ.

מוהרנ"ת מסתופף בצלו

טרם התקרבותו לרבינו, זכה מוהרנ"ת להתקרב להסתופף אצל כמה מצדיקי הדור, ביניהם הרה"ק מליניץ. כפי שמספר אב"ד בספרו כוכבי אור (אנשי מוהר"ן אות ב'): "והנה מימי ילדותו וימי נעוריו של מוהרנ"ת ז"ל נכסף לבבו לעבודת ה', כי לא המדרש עיקר אלא המעשה, ומכל שכן בעת התקרבותו אחרי-כך לתלמידי המגיד ז"ל שהיו עדיין בעולם, הלך המה: הרב הצדיק רבי זוסיא זצ"ל, והרב הצדיק רבי לוי יצחק מברדיטשוב, והרב הקדוש רבי ברוך זצ"ל, והצדיק רבי גדליה מליניץ זצ"ל, והרב הצדיק רבי שלום זצ"ל מפראביטש, ושאר גדולים זכרונם לברכה. ומאז נתעורר ונכסף יותר לקיום התורה לעובדא ולמעשה (כי בדבר זה נתעלו יותר הצדיקים והקדושים ה"ל שהיו מצד הבעל שם טוב והמגיד זכר צדיקים לברכה). ומאז היה השתוקקותו וכיסופיו לה' יתברך גדול ונפלא מאד".

עם רבינו ז"ל

רבינו זצ"ל עמד בקשרי ידידות עם הרה"ק מליניץ ואף ביקר אצלו כמה פעמים. באחד הביקורים, הגיע אליו יחד עם תלמידו מוהרנ"ת. היה זה כאשר נסעו יחד לביתו של רבינו בברסלב, ובדרך נסיעתם נכנסו אצל הרב רבי גדליה מליניץ, והתפללו שם אנשי שלומנו בקול רם, ובפרט מוהרנ"ת. כשראה ושמע רבי גדליה את תפילתם הרועשת, שאל את רבינו: "הלא כשנכנסין להיכל המלך נכנסין בקול דממה דקה, ומדוע מרעישים אנשיו כל כך בתפילתם?" השיב לו רבינו זצ"ל: "איך האלט פון אמאלדיגע חסידים, וואס זיי זענען אריינגעשפרונגען מיט דעם פארשמאלצוועטע ארבל אין גן עדן אריין" - "אני מחשיב את החסידים של פעם, שהיו קופצים עם שרווליהם המשומונים והמרופטים לתוך הג'ן עדן פנימה". והסביר הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל כוונת הדברים, היינו כמו החסידים הישנים שכל כך היו מייגיעים עצמם בעבודת התפילה בכוח, עד שהיו מזיעים מאוד יחד עם תליתם ושרווליהם, ולא היו מסתכלים על הידור (געפוצקייט) בגדיהם (שיש"ט, ח"א, ח"ב, קח).

גם בימי מוהרנ"ת (ח"א ב) מספר מוהרנ"ת על נסיעה זו, וכותב: "אחר כך נסע רבנו למדודיבקע וכו' ואנחנו ליינו אותו עד קהילת קודש ליניץ, ושם נכנס להרב וכו' מורנו הרב גדליה זכר צדיק לברכה וקיבלו בכבוד גדול, וגם כל בני סיעתנו שבאנו עמו קיבלו אותנו כולנו בכבוד גדול, ושם שמענו מפיו הקדוש של רבינו זצ"ל תורה".

ובפעם אחרת היה מעשה שמוהרנ"ת הזדמן לעיר ליניץ והיה אז עם כמה מאנשי שלומנו אצל הצדיק רבי גדליה זצ"ל, והתפללו כדרכם בכוחות ובצעקות, ופנה אז רבי גדליה זצ"ל למוהרנ"ת ואמר לו: "מדוע הנכס מרעישים בתפלה כל כך? הרי אמרו רבותינו ז"ל (ברכות כד): 'המגביה קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה!'. ומפני כבודו לא השיבו מוהרנ"ת דבר. אחר כך אמר מוהרנ"ת לאנשי שלומנו: "עו גלייכט זיך צום רבין? דער רבי דאוונט שטיל, ער איז 'שמן בחשאי', מען דארף זיך איינרייסן די קיילי ביים דאווענען ווי איך רייס זיך איין ביים דאווענען!" - "וכי הוא מתדמה לרבינו? רבינו מתפלל בשקט, כי הוא בחינת 'שמן בחשאי' (וזהר שמני דף טז). אבל אנו צריכים לקרוע את הגרון בצעקות בעת התפילה כמו שאני קורע אותו בשעת התפלה!".

בעת המחלוקת הגדולה על רבינו, שלח רבי גדליה איגרת לרבינו בכבוד גדול ובאהבה עצומה, וכמסופר בחיי מוהר"ן (ק"ב): "בשנת תקס"ב היה תוקף המחלוקת... והגיעו אגרות מכל המפורסמים לרבינו הקדוש זכרונם לברכה, וכולם החזיקו ידם עם רבינו זכרונם לברכה באהבה רבה מאד, היינו הרב הגאון החסיד רבי לוי יצחק מברדיטשוב, והרב החסיד רבי גדליה מליניץ, והרב הקדוש דודו רבי ברוך זכרונם לברכה, והרב החסיד רבי זאב מטשארניאוסטרע, והרב הקדוש מורנו רבי אברהם קאליסקער מארץ ישראל, ומחותנו רבי לייבוש מוואלטשיסק, ומחותנו רבי אברהם דב מחמעלניק, כולם כתבו אגרות בכבוד גדול ובאהבה עצומה לרבינו זכרונם לברכה".

יהיו חציצי גנות

בליקוטי מוהר"ן (קמא, ר"כ) איתא: "שמעתי בשמו שסיפר בשם צדיק אחד שדרש בבית הכנסת, שמה שאומרים כשעוברין על הקוצרים ה' יעזור (ב"פ), כי יש רשעים שהם מגולגלים בעשבים הגדלים על המשך בעמוד י"ב

ונוראה כזאת לדורות, עד שגם אנחנו עתה בתוקף אריכת הגלות הזה, שהוא בחינת תהום ממש, זוכים להדליק נר חנוכה, שהוא בחינת אור נפלא ונורא מאד שמאיר לנו בתוך חשכת אפלת התהום שעל ידי זה יש לנו תקוה שלא להתייאש מן הרחמים, כי עדיין הוא יתברך מאיר לנו ברחמיו, כי אור נר חנוכה נמשך ממקום גבוה מאד, כמובא בכוונות, ועיקר נפלאות מעלת נר חנוכה הוא שנמשך ממקום גבוה מאד עד שיש לו כח להאיר למטה למטה בתוך חשכת אפלת התהום ממש, כי כל מה שהאור גבוה יותר יכול להאיר למטה למטה יותר."

מלחמת יון היתה אז והינה בעיצומה עד היום, היא מתגברת להרחיק אותנו מעל אבינו שבשמים וגורמת להסתכל על כל הנסיונות והצרות והגלויות בכלל ובפרט בהסתכלות של חושך המרחקת יותר ויותר, וגם אנו זקוקים ומוכרחים ל"תוקף

הנס של חנוכה שנעשה בכל שנה ושנה בכל דור ודור, שהוא להכניע מלכות יון הרשעה שמתגברת בכל פעם. כי מלכות יון הרשעה זה בחינת יון מצולה ואין מעמד, שהם כלל כל המניעות והעיכובים, ולגודל התגברותם כמעט אפס תקוה ח"ו, כי הם אומרים 'כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל', כי רוצים לרחק את כל אחד לגמרי ח"ו לגודל עוצם השתטחותם לפניו במניעות ועיכובים ומחשבות ורעיונים רעים וזרים ומטונפים מאד שכמעט אין תקוה לצאת מהם ח"ו" (ליקוטי הלכות, בציעת הפתח, יג).

וכאשר נעמוד ונייחל בהדלקת נר חנוכה להמשיך עלינו אור והסתכלות של עולם הבא, שנזכה להכיר את בוראנו ולהיות קרובים וסמוכים אליו, לבטוח בו ולייחל אליו גם בכל חושך ומרירות, אזי נמשיך זאת בפלאי פלאות בכח צדיקי אמת שמאירים עלינו הארה זו גם בעת חשכת גלותנו כבימים ההם בזמן הזה.

וכדבריו המתקנים של רבי נתן (שם כלאי בהמה ד-ג) על כוונת הברכה של הדלקת נר חנוכה: "שאינא בכוונות שיעיקר המשכת האור של נר חנוכה נמשך מבחינת השם הקדוש נח"ל שנמשך מבינה שהוא ראשי תיבות "להדליק נר חנוכה, וזה השם נח"ל הוא ראשי תיבות 'נפשנו' חכתה 'לה', וזה עיקר קדושת חנוכה שממשיכים בחינת תודה הודאה בעולם שהוא שעשוע עולם הבא שהוא בחינת בינה שהיא בחינת עולם הבא כידוע, ומשם ממשיכים בחינת הארת השם הקדוש נח"ל שהוא ראשי תיבות 'נפשנו' חכתה 'לה', היינו שנזכה תמיד לחכות ולצפות לישועת ה', על ידי שאנו רואים ריבוי הישועות והנפלאות שעשה עמנו עד הנה, שזהו בחינת תודה הודאה, דהיינו לחכות ולצפות לה' תמיד, להיות מודה על העבר ומבקש להבא."

ההודאה באה להאיר אל תוך לבנו את הידיעה שהקב"ה אוהב אותנו, ומתפאר בנו!

אם אנו רואים שכל גלות וצער וצרה ברוחניות ובגשמיות וכל נפילה והתגברות טומאה ח"ו גורמים לנו מורכך בלב ורפיון ידים בתוספת עצבות ועצלות, הרי זה סימן שאנו רחוקים מאד מלהכיר את בוראנו והנהגתו, ועלינו לרוץ להיתפס ולהתחבר לקדושת חנוכה, ולהמתין ולייחל להמשיך הארת עולם הבא זו שנוכל להכירו יתברך, באופן שניצל מכח 'החושך של פני תהום' שגורם להתרחק חלילה ממנו על ידי זה, ונוכל גם אנו להאיר חשכתנו באמונה זכה של התחברות לתכלית שכולו טוב, ולהוסיף כח ואומץ בכל עת להתקרב אליו יתברך בכל לב ונפש.

וכפי שמבואר בארוכה בהמשך דבריו, הרי שיעיקר הכונה בהודאה זו היא להכיר אותו יתברך, שבחסדו הוא העומד גם מאחורי כל הצרות, וכך יבטחו בו ויפנו אליו בכל עת צרה וצוקה. והדרך הנפלאה הזו של הודאה שכזו נמשכת בימים קדושים אלו, ועל ידם יכולים לזכות בהם בכל השנה כולה. שנוכל להודות ולהכיר, כלומר, כשאנו מקבלים את הררי הטובות והחסדים מאתו ית' בכל יום ברוחניות ובגשמיות לא נאמר רק 'תודה', אלא נכיר אותו ית' ולבנו יבין את עומק אהבתו אותנו, ומזה תתחדש אצלנו ההסתכלות על כל מאורע וענין שבא ממנו יתברך, שהכל לקרב ולהיטיב. ולא די שבבוא עת צרה לא ניפול ברוחנו לומר שכבר תמו ימי הטובה ונתהפך עלינו הגלגל ח"ו, אלא נעמוד בעוז ונאמין כי בודאי כל כוונתו לטובה ונפנה אליו בתפילה וצעקה, כי בודאי לא נטש אותנו וברצונו להיטיב אחריתנו, כי גם כל הרעה היא רק לטובתנו הנצחית.

זו עצמה היתה הישועה של חנוכה מול טומאת יון, שהשפילו וביזו את ישראל בימי שפלותם לאמור 'אין לכם חלק באלוקי ישראל'. זו היתה חשכת אפלתם של יון אשר האפילו על פני תהום, וגרמו לבני ישראל שיפרשו את הגלויות ואת הצרות כריחוק וניתוק, כדי שזה יגרום להם להתרחק יותר ויותר חלילה.

אם האדם נמצא בצרה וחשוך לו מי הוא המכה, ובמקום שיתקרב אליו הוא הולך ומתרחק ממנו, הרי אז המכה היא מופלאה ונוראה מאד חלילה. וכפי שרבי נתן (שם, הלכות מתנה ה-ג) מורה לנו על עוצם צרת יון, וזה לשונו: "מבואר בדבריהם ז"ל שמלכות יון הרשעה הם בחינת 'חושך', ומלכות אדם שהוא הגלות של עכשיו הוא בחינת 'תהום', נמצא שמלכות יון הרשעה שמשלה אז הם בחינת 'חושך' על פני תהום, שהם החושך שמכסה על פני תהום, שהוא הגלות הזו שנמשל לתהום. וכשנפלים באור יום לתהום גם כן מר מאד וקשה לעלות, מכל שכן כשמתגבר עוד החושך על פני התהום. וזה היה כוונת מלכות יון הרשעה אז, שהם בחינת 'חושך' שעל פני תהום, שרצו להגביר החושך מאד, להסמיך הגלויות יחד, שיחרב הבית מיד כדי שיתגבר החושך על פני התהום כדי שלא יוכלו ישראל לעלות ולצאת חס ושלום."

זוהי גם טומאת חכמת יון שורש חכמת הטבע (שם, כלי היין א-ח). שכן, כאשר מפרשים את ההנהגה על פי טבע, כלומר, על פי הסתכלות של עולם הזה, הרי שכל הצרות והנסיונות והריחוקים ברוחניות ובגשמיות מתפרשים בדרך אכזריות, ניתוק, וריחוק. וזה עצמו עומק החושך שהם העלו על פני תהום: לפרש את התהום על פי טבע ואכזריות, מה שייגרום להתרחק יותר ויותר חלילה.

לולא המשכת אור עצום ונשגב של עולם הבא - שזהו פנימיות אמיתת עומק מהות ההודאה של חנוכה - לא היה דרך שנפרש את הגלויות והצרות ברוחניות ובגשמיות כקירוב, וזה רק היה גורם ריחוק יותר חלילה. וכפי שעיינו רואות שרבים חללים נופלים בעת צרה בהיכנסם לעצבות ולעצלות ומתרחקים מה' יותר ויותר, וכלשונו של רבי נתן (כלאי בהמה ד-ו): "כי כשאדם בצרה ח"ו הוא בסכנה גדולה גם בענין כשרותו ויהדותו, כי לפעמים נתעקם הלב מאד על ידי הצרות והיסורים עד שמהרהר אחר ה' יתברך, כי בזה העולם יש להאדם בחירה תמיד וכשה' יתברך מנסה ומייסר את האדם ביסורים וצרות ח"ו בעניות ודחקות ורדיפות רחמנא ליצלן הוא גם כן בנסיון גדול, כי ה' יתברך שולח עליו הכל לטובה כדי שיזכור על ידי זה לשוב אליו, אבל מחמת גודל כח הבחירה יש לפעמים שאדרבא על ידי הצרות ח"ו נתעקם לבו ביותר מה' יתברך."

ועל כך זקוקים אנו לאור של עולם הבא, אור שלמעלה מהטבע ושהוא נשגב מהסתכלות של עולם הזה, אור שייביא לנו על ידי התודה וההודאה על החסדים הגלויים, הכרה מחודשת בשם יתברך, ושיגרום לנו להיות קרובים וסמוכים אליו ביותר. והאור הזה שנמשך ממקום עליון ונשגב מאד של עולם הבא, האירו לנו מאז ועד עתה, וכפי שרבי נתן ממשיך שם (בהל' מתנה ה"ה הג"ל): "וכשניצחונם, שהיה להם נס גדול כזה בנרות המנורה דייקא שעל זה קבעו לנו להדליק נר חנוכה, להורות שעדיין ה' עמנו ומאיר לנו אור גדול בתוך תוקף החושך של מלכות הרשעה, ועל ידי זה עקר ה' יתברך מחשבתם הרעה ונתהפך לנו לטובה מהיפך אל היפך, כי לא די שלא הגבירו החושך שעל פני תהום ח"ו, אף גם נתהפך שתיקנו לנו הצדיקים הג"ל תיקון גדול ונפלא לדורות, שהמשיכו לנו מצוה חדשה קדושה

פניני אור

אמרות טהורות מרבינו"ק ותלמידיו

אנ"ש היו אומרים בבדיחותא: יש לנו עוד סכה לשמוח בחג החנוכה, שכן אפשר אז ללכת לישון מוקדם יותר מבקל יום, ובקל להזדרז יותר בקימת חצות לילה!

ספרו לפני רבנו ז"ל על אהד מהצדיקים שמרב הדבקות שהיה לו בהדלקת נרות החנוכה עלה השמן על גדותיה ונשפך - "אז מרוב דבקות האט ער איבער געגאסן די שמן און אויסגעגאסן". ונגענה רבנו ואמר: "אז מען גרייט זיך און פון פריער, קומט דאס נישט אזוי אסטיג" - "אם מכינים עצמן מקדם, אזי לא יהיה נסער קל כף".

(שיח שרפי קודש)

כח הדיבור

רבי שמעון תלמיד רבינו (ד)

סגולה להינצל מרוח סערה על הים

בעת הנסיעה לארץ ישראל ראה רביה"ק את הגה"ק הרמ"מ מוויטעפסק ז"ל ע"ע [שכבר היה אחרי הסתלקותו] וגילה לו סוד איך להכניע גלי הים בשעת רוח סערה, כמובא בליקוטי מוהר"ן (ח"א סי' רנ"ז): "שם את"ו מסוגל על הים להכניע הגלים, והסוד בשוא גליו את"ו תשבחם", עכ"ל.

וסדר ההתגלות מבואר בחיי מוהר"ן, וז"ל: "בעת שנסע לארץ ישראל, בתחילת נסיעתו מביטו, שבת בכפר סאקילע, ושם ראה את הצדיק המפורסם מורינו רבי מנחם מענדל מוויטעפסק, וגילה לו ששם 'אתה' מסוגל על הים, כמובא בספרו בסימן רנ"ו כמו שכתוב בשוא גליו אתה תשבחם, ויש עוד בזה לספר מה ששמעתי בשמו, ואיני זוכר עתה, וצריכין לחקור אצל אנ"ש ששמעו מר' שמעון בזה.

"אמר המעתיק: שמעתי מאיש אחד ששמע מר' שמעון שהפירוש הוא כך, שאת"ו ר"ת אל"ף ת"ו ה"א, ועל כן צריכין לכתוב חמשה מתכבים שקורין קוויטליך, ועל כל קוויטילי כתוב הב' תיבות 'ורב חסד' שיגמטריא שלהם היא י"ד מאות, שהיא אלף תיו כי 'ורב חסד' גימטריא ר"פ, וחמשה פעמים ר"פ עולה אלף תיו, והחמשה קוויטליך הם ה"א, וזה הוא שם את"ו, ובשעת הרוח סערה ח"ו ישליך חמשה קוויטליך שכתוב בהם 'ורב חסד' לתוך הים, ובוודאי יועיל. ור' שמעון אמר שהוא בעצמו השתמש בזה והועיל לו" (חיי"מ סי' קל"ו, וכן בפרפראות לחכמה על תורה רנ"ו).

משמשו בחייו ומשמשו כמותו

ר' שמעון פעל אצל רבינו ז"ל שיזכה לשמש אותו אחר מותו, כמו ששימש אותו בחייו (חיי"מ סי' תקל"ד), וכתב שם בחיי מוהר"ן ש"ש בזה מעשה לספר, ויבואר במקום אחר".

וזה הוא המעשה:

"בוודאי עשית טוב"

אחר שבר' ר' שמעון מעבר לנהר דאן (כאשר יוספר לקמן), ביקש מרבינו זצוק"ל שיבטיח לו שישמשנו, והבין שרבינו זצוק"ל אינו רוצה, ושתק. ולאחר זמן ביקש עוד הפעם מרבינו זצוק"ל שיבטיח לו כנ"ל, והזכיר אז לרבינו זצוק"ל את המעשה, שהציל אותו פעם אחת מן המיתה בעת שנסעו מכפר אוסאטיין למעדוועדוקוק או להיפך, שנסעו בשיפוע ההר, והבין ר' שמעון שהעגלה תתהפך, והיו אז כולם בסכנת מות, כי הדרך היה מלא אבנים וחפירות. וקפץ הר' שמעון מהעגלה, ועיכב את העגלה והציל את כל האנשים. והשיב לו רבינו זצוק"ל: "אוודאי האסטו גוט גימאכט", בוודאי עשית טוב, ורימז לו דמשום זה לבד אינו יכול לזכות עדיין לדבר גדול כזה, ושוב שתק ר' שמעון. לאחר זמן ביקש עוד הפעם מרבינו זצוק"ל, וסיפר לו רבינו זצוק"ל איך שאמו באה אצלו בחלום מפני מה שאינו מבטיח לו על זה, ועל כן הבטיח לו אז. וסיפר הר' נחמן מטולטשין שמוהר"ן"ת קינא אותו מאד (אבניה ברזל שיחות מרביז"ל אות ב"א).

עוד פרטים מזה מסופר בשיש"ק ז"ל:

"רבי שמעון תלמיד רבינו ז"ל הפציר ברבינו שיבטיח לו שיזכה לשמשו לעולם הבא כמו שזכה לשמשו כאן בעולם הזה, אולם רבינו דחה בכל פעם בקשתו. ופעם בעת שנסע רבי שמעון עם רבינו ז"ל הגיעו לאיזה הר, וכשירדו מן ההר התחיל העגלה לנסוע במהירות גדולה, והיתה סכנה שמרוב מהירות הנסיעה תתהפך העגלה עם יושביה ח"ו, וכשראה זאת רבי שמעון, מסר נפשו בעד רבינו ז"ל וקפץ מהעגלה ועצר בכתפו ובגופו את העגלה, ובזה הציל את רבינו.

אחר המעשה הזה ביקש רבי שמעון עוד הפעם היבטיח לו את בקשתו הנ"ל, וא"ל רבינו: באמת עשית טוב מאד, אבל בשביל זה לבד... האסטו טאקע גוט געטוהן, אבער פאר דעם אליין". ולא הבטיחו רבינו, עד שנכנסה אם רבינו שהיתה בעלת רוח הקודש כידוע ואמרה לרבינו: עשה לו נחת וברכהו בדבר זה אחרי שהוא מפציר כל כך, ואז הבטיחו רבינו. וכשהבחין רבינו בקנאתו של מוהר"ן"ת שקנא בר' שמעון על שזכה לדבר נשגב זה, אמר לו: יהיה לך שם ענין יותר טוב מזה, 'וועסט האבן בעסערס' (שיש"ק ח"ב אות קצ"ד).

ממנו דיבור שהיה לו לתועלת. אכן כאשר האדם מדבר באופן זה, אזי הוא נקרא 'מדבר', אך אם לא, הרי הוא נקרא מצפצף בעלמא.

ועוד שמעתי על כ"ק האדמו"ר מתולדות אהרן זצ"ל (היא"צ: כז כסלו), שזכה להצלחה גדולה מצאצאיו, כולם זרע ברך ה', ואמרו עליו שהסיבה היא שלמרות שהיו לו טרדות עצומות למעלה ראש עקב מנהיגותו וצרכי הכלל, עם כל זאת היתה לו הנהגה נאה [אשר, אגב, טוב ללמוד ממנו, שהרי חנוכה הוא ענין של חינוך], שבכל יום גזל מזמנו העמוס ומשתדל לדבר עם כל אחד מבניו - הן הבנים והן הבנות, ונזהר שיהיה דיבור שטמון בו אמונה בהשגחה פרטית או הודאה, או הלכה, או צניעות, ובאמצעותם היה לו שייכות עם כל בניו וכולם אהבה, והתחנכו כיאות.

לעומת זאת, אמר לי פעם בחור אחד, שמרוב טרדותיו של אביו, לא מצא אביו פנאי לדבר עמו, אע"פ שהוא מסתובב כבר שנתיים ימים ללא ישיבה, ואביו אינו יודע מכך.

ועד כמה פועל כח הדיבור מובא מעשה נורא במדרש קוהלת (פ"ג), שרבי שמעון בן חלפתא השתתף בסעודת ברית מילה, וראה שבעל הברית פותח חבית יין, והשקה לכולם כוס יין, וכשהשקה כוס יין לאחד מהמסובים אמר לו שמייז זה אשקן בנישואי הבן, השיבו המשתתף: "כשם שהכנסתו לברית כך תכניסו לתורה ולחופה", וכן עשה עם כל משתתפי הסעודה, שבירכוהו כולם בברכה זו "כשם שהכנסתו לברית כך תכניסו לתורה ולחופה".

כאשר יצא רבי שמעון בן חלפתא מסעודת הברית, פגש במלאך המות והנה פניו זועפות [וכמובא, שמלאך המות היה רגיל להתלות לתנאים ואמוראים]. שאלו רבי שמעון בן חלפתא: למה פניך רעים? ענה לו: שבני אדם מציקים לו ועושים לו צרות. שאלו רבי שמעון: מה הם הצרות שעושים לך. הראה לו מלאך המות פסק הדין שנגזר על הרך הגימול שיקחהו מהעולם עד שלושים יום רח"ל, ועכשיו על ידי מה שברכוהו בני ישראל עלו הברכות למעלה, וביטל השי"ת את הגזר דין. אמר לו רבי שמעון בן חלפתא: יהי רצון שכן יהיה שיאריך ימים ושנים ושכל המסובים ישתתפו בשמחת נישואיו.

בתורה של חנוכה (ח"ב סי' ב) כתב רבינו שההודאה היא שלימות הדיבור, ורק זה נקרא דיבור שלם, כי אותו שאינו מרבה בזה הרי הוא בגדר של 'כבד פה', שאינו מדבר כראוי, וכבר כתב רבינו: "כי לא כל דיבור נקרא דיבור" (ח"א סי' כט).

ואכן רוב הדיבורים בעולם אין להם שייכות להשי"ת, ואין להם שייכות לאמת, וממילא כולם הם שקר גמור, וכמו שכתב הרמב"ם בצוואה לבניו: "כשירבו דיבורים ירבו טעותים". ומהו דיבור שלם - דיבור שיש בו שבח להשי"ת, ושיכלול בו דברי אמונה והודאה להשי"ת, רק דיבור זה הוא דיבור, וזהו האמת - ההיפך של שקר יון.

ולעני העולם נראה לפעמים, שמשום שאינו מדבר כי אם דיבורים אלו ולא בהבלי העולם הזה, הרי הוא כבד פה, אבל באמת אדרבה הרי הוא דברן נפלא, לפי שכל דיבור שהוא מוציא מפיו הוא רק בענייני אמונה, וגם כשהוא מדבר דברי חול, כלול בו דברי אמונה או הלכה או שבח להקב"ה, ורק זה נקרא דיבור אמת.

ומוהר"ן ז"ל אומר, שכפי השגתו בגדולת רבינו, השיג שגם בשיחות החולין שלו טמונים עניינים נעלים, ואם היה לו מעות היה שוכר סופר שירשום כל שיחת חולין שאמר רבינו, בדיוק הלשון!

וציינתי לזה שמצאתי בספר תלמידי המגיד כשבאו למגיד, כל דיבור שהיו שומעים מפיו היו מכניסים למוחם, וכאשר באו לביתם היו רושמים הדברים, ומסופר שהרה"ק מבורדיטשוב היה רושם גם השיחות חולין בדיוק רב בפנקס קטן, ובסוף ימיו היה לומד בו כמו שלומדים כתבי האר"י, וזהו מעלת הצדיקים שיש להם דיבור צח.

וזאת יכול כל אדם להשיג על ידי ההודאה, כי ע"י ההודאה מכניס את האמת בדיבור, שבכל מה שהוא מדבר תהיה גנוזה בו אמונה בהשי"ת וההודאה להשי"ת.

ראיתי מובא בספר אחד על המהר"י מינץ, שבעת הלווייתו אמרו, שעם זאת שהיה רב ומנהיג, מעולם לא יצא מלפניו אחד שלא שמע ממנו דיבור המתאים לו ביחוד; לסוחר אמר דיבור שמתאים לסוחר, ללמדן אמר דיבור הראוי ללמדן, והעידו שכל מי שיצא מלפניו קיבל

בקרן קדושים

המשך מעמוד י

הגנות, ואין להם עליה, כי אין קוצרין אותן העשבים, וזה בחינת (תהלים קכ"ט): "יהיו כחציר גגות וכו' שלא מלא כפו קוצר וכו' ולא אמרו העוברים ברכת ה' וכו'. כי אין קוצרין אותן ואין אומרים עליהם ברכת ה' בשעה שעוברין עליהם ועל כן אין להם עליה, אבל אותה התבואה שקוצרין, אומרים העוברים ברכת ה' כנ"ל, ועל ידי זה יש לה עליה", עכ"ל רבינו.

ולפלא, שדברים אלו מצאנו אותם מפורשים בספרו של הרה"ק מליניץ, ספר תשואות חן (פרשת עקב) ויתכן שרבינו אף אמרו בשמו. וזה לשונו שם: "שמעתי בשם המוכיח מפולגא בענין השונאים את התלמידי חכמים ומחמת זה אינם חפצים בתיקון נפשם, ומידה כנגד מידה כשיתגלגלו אח"כ כעשב השדה לא יבואו למקום שיכולין לזבא לידי תיקון, כגון בתבואה הבאה לידי קצירה ומוכרין עליה שם ה' על דרך ויאמר בועז אל הקוצרים ה' עמכם, אלא יתגלגלו בחציר גגות שמעולם לא יבואו לידי קצירה, וזהו יהיו כחציר גגות ולא אמרו העוברים ברכת ה' עליכם".

אין מספידים בחנוכה

הרה"ק רבי גדליה נסתלק בכ"ט כסלו תקס"ד, בהיותו כבן שבעים, ומנו"כ בעיר ליניץ.

ורבינו אף אמר תורה מיוחדת אחר פטירתו, כהספד על הסתלקותו, הלא היא תורה י"ד בליקוטי מוהר"ן, כמובא בשיחות הר"ן שיחה קל"ב: "זאת התורה אמר בשבת חנוכה, ואז באותו העת נפטר הרב החסיד המפורסם מורינו הרב רבי גדליהו זצ"ל אב"ד דקהילת ליניץ, ורמז באותו התורה הספד להרב הנ"ל, כי הזכיר אז בתוך התורה מה שאמרו רבותינו ז"ל 'אין מספידין בחנוכה' (שבת כא,); גם אמר אז שעכשיו קשה לומר תורה, כי כשנסתלק צדיק קשה לומר תורה, כי כל צדיק נסתלק עם כל חלקו שיש לו בהתורה, כי כל צדיק וצדיק יש לו חלק בהתורה, וכשנסתלק - נסתלק עם כל חלקו שיש לו בהתורה, על כן קשה אז לומר תורה".

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.